

НАКАЗ
МІНІСТЕРСТВА ПРОСВІТИ
ПРИДНІСТРОВСЬКОЇ МОЛДАВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Про затвердження Державного освітнього стандарту
середньої (повної) загальної освіти

Узгоджений:
Міністерство із соціального захисту та праці,
Міністерство внутрішніх справ,
Міністерство оборони,
Державна служба зі спорту,
Державні адміністрації міст і районів

Зареєстрований Міністерством юстиції
Придністровської Молдавської Республіки 6 липня 2021 р.
Реєстраційний № 10375

Відповідно до Закону Придністровської Молдавської Республіки від 27 червня 2003 року № 294-3-III «Про освіту» (САЗ 03-26), Постанови Уряду Придністровської Молдавської Республіки від 26 травня 2017 року № 113 «Про затвердження Положення, структури та граничної штатної чисельності Міністерства просвіти Придністровської Молдавської Республіки» (САЗ 17-23) зі змінами та доповненнями, внесеними постановами Уряду Придністровської Молдавської Республіки від 9 листопада 2017 року № 307 (САЗ 17-46), від 25 січня 2018 року № 22 (САЗ 18-5), від 10 вересня 2018 року № 306 (САЗ 18-37), від 23 жовтня 2019 року № 380 (САЗ 19-41), від 6 квітня 2020 року № 102 (САЗ 20-15), з метою гармонізації нормативних правових документів систем освіти Російської Федерації та Придністровської Молдавської Республіки, наказую:

1. Затвердити Державний освітній стандарт середньої (повної) загальної освіти Придністровської Молдавської Республіки згідно з Додатком до цього наказу.
2. Направити даний Наказ на державну реєстрацію й офіційне опублікування в Міністерство юстиції Придністровської Молдавської Республіки.
3. Контроль за виконанням даного Наказу покласти на заступника міністра просвіти Придністровської Молдавської Республіки.
4. Даний Наказ набирає чинності з 1 вересня 2022 року.

Міністр

А. НІКОЛЮК

м. Тирасполь
7 травня 2021 р.
№ 349

ДЕРЖАВНИЙ ОСВІТНІЙ СТАНДАРТ СЕРЕДНЬОЇ (ПОВНОЇ) ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

І. Загальні положення

1. Державний освітній стандарт середньої (повної) загальної освіти (далі – Стандарт) являє собою сукупність вимог, обов'язкових під час реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти (далі – основна освітня програма).

Стандарт містить вимоги:

- а) до результатів засвоєння основної освітньої програми;
- б) до структури основної освітньої програми, зокрема вимоги до співвідношення частин основної освітньої програми та їхнього обсягу, а також до співвідношення обов'язкової частини основної освітньої програми і частини, яка формується учасниками освітніх стосунків;
- в) до умов реалізації основної освітньої програми, зокрема кадрових, фінансових, матеріально-технічних та інших умов.

Вимоги до результатів засвоєння основної освітньої програми, її структури та умов реалізації враховують вікові й індивідуальні особливості учнів під час отримання середньої (повної) загальної освіти, включно з освітніми потребами учнів з обмеженими можливостями здоров'я та інвалідів (далі – з ОМЗ), а також враховують значимість даного рівня загальної освіти для продовження навчання в організаціях, які здійснюють освітню діяльність, професійної спрямованості й успішної соціалізації.

2. Стандарт є основою об'єктивної оцінювання відповідності встановленим вимогам освітньої діяльності та підготовки учнів, які засвоїли основну освітню програму, незалежно від форми отримання освіти і форми навчання.

Середня (повна) загальна освіта може бути отримана:

- а) в організаціях, які здійснюють освітню діяльність (в очній (денній), очно-заочній, заочній формі, у формі екстернату);
- б) поза організаціями, які здійснюють освітню діяльність, у формі сімейної освіти та самоосвіти.

Допускається поєднання різних форм отримання освіти і форм навчання.

Термін здобуття середньої (повної) загальної освіти в очній (денній), очно-заочній (вечірній) формах навчання становить два роки.

Термін отримання середньої (повної) загальної освіти особами, які освоюють програми у формі екстернату (самостійне засвоєння освітніх програм), сімейної освіти може становити один рік. Для осіб з ОМЗ під час навчання за адаптованими основними освітніми програмами середньої (повної) загальної освіти, і для учнів, які освоюють основну освітню програму в очно-заочній (вечірній) або заочній формах, незалежно від застосовуваних освітніх технологій, термін може бути збільшений не більше ніж на один рік.

3. Стандарт розроблений, враховуючи національні й етнокультурні потреби народів Придністровської Молдавської Республіки, і спрямований на забезпечення:

- а) формування придністровської громадянської ідентичності учнів;
- б) єдності освітнього простору Придністровської Молдавської Республіки за допомогою встановлення єдиних вимог до результатів, структури й умов реалізації основної освітньої програми;
- в) збереження та розвитку культурного розмаїття і мовної спадщини багатонаціонального народу Придністровської Молдавської Республіки, реалізації права на вивчення рідної мови, оволодіння духовними цінностями і культурою;
- г) рівних можливостей отримання якісної середньої (повної) загальної освіти;
- д) реалізації безкоштовної освіти на рівні середньої (повної) загальної освіти в обсязі основної освітньої програми, яка передбачає вивчення обов'язкових навчальних предметів, що входять до навчального плану (навчальних предметів за вибором з обов'язкових предметних галузей, додаткових навчальних предметів, курсів за вибором і загальних для залучення до усіх навчальних планів предметів, зокрема на поглибленому рівні), а також позаурочну діяльність;
- е) виховання та соціалізації учнів, їхньої самоідентифікації за допомогою особистісно і суспільно значущої діяльності, соціального та громадянського становлення, зокрема через реалізацію освітніх програм, які входять до основної освітньої програми;
- ж) наступності основних освітніх програм дошкільної, початкової загальної, основної загальної, середньої (повної) загальної, професійної освіти;
- з) розвитку державно-громадського управління в освіті;
- і) формування основ оцінювання результатів засвоєння учнями основної освітньої програми, діяльності педагогічних працівників і організацій, які здійснюють освітню діяльність;
- к) створення умов для розвитку та самореалізації учнів, для формування здорового, безпечного й екологічно доцільного способу життя учнів;
- л) державних гарантій щодо відповідного фінансування основної освітньої програми, яка реалізується через урочну та позаурочну діяльність.

4. Методологічною основою Стандарту є аксіологічний і системно-діяльнісний підходи.

Аксіологічний підхід розглядає людину як вищу цінність суспільства і самоціль суспільного розвитку та реалізує наступні принципи:

- а) принцип історичної єдності та взаємопроникнення культур народів Придністровської Молдавської Республіки (знайомство, вивчення, аналіз культурних традицій народів, створення умов для розвитку моральних якостей, поваги до представників іншої культури, формування нової формації культурно освічених людей);
- б) принцип духовного вдосконалення особистості, милосердя, злагоди передбачає створення умов для прагнення до саморозвитку (вивчення та моральні орієнтири на кращі приклади служіння Батьківщині);
- в) принцип поваги та свободи волевиявлення всіх народів, які проживають на території Придністровської Молдавської Республіки (повага до людини як самобутньої особистості на основі толерантності, діалогу культур і прийняття багатонаціонального, полікультурного і поліконфесійного складу придністровського суспільства).

Системно-діяльнісний підхід забезпечує:

- а) формування готовності учнів до саморозвитку і безперервної освіти;
- б) проектування і конструювання розвиваючого освітнього середовища організації, яка здійснює освітню діяльність;
- в) активну навчально-пізнавальну діяльність учнів;
- г) побудову освітньої діяльності, враховуючи індивідуальні, вікові, психологічні, фізіологічні особливості та здоров'я учнів.

5. Стандарт є основою для:

- а) розроблення зразкових основних освітніх програм середньої (повної) загальної освіти;
- б) розроблення програм навчальних предметів, курсів, навчальної літератури, контрольних-вимірювальних матеріалів;
- в) організації освітньої діяльності в організаціях, які здійснюють освітню діяльність, що реалізують основну освітню програму незалежно від їхніх організаційно-правових форм і підпорядкованості;
- г) розроблення нормативів фінансового забезпечення освітньої діяльності організацій, які здійснюють освітню діяльність, реалізують основну освітню програму, формування державного (муніципального) завдання для організацій загальної освіти;
- д) здійснення контролю та нагляду за дотриманням законодавства Придністровської Молдавської Республіки в галузі освіти;
- е) проведення державної (підсумкової) атестації випускників, підсумкової та проміжної атестації учнів;
- ж) побудови системи внутрішнього моніторингу якості освіти в організації, яка здійснює освітню діяльність;
- з) організації діяльності роботи методичних служб;
- і) атестації педагогічних працівників;
- к) організації підготовки, професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників освіти.

6. Стандарт орієнтований на становлення особистісних характеристик випускника («портрет випускника школи»):

- а) любить свій край і свою Батьківщину, поважає свій народ, його культуру та духовні традиції;
- б) усвідомлює і приймає традиційні цінності сім'ї, придністровського громадянського суспільства, багатонаціонального придністровського народу, людства, усвідомлює свою співпричетність до долі Вітчизни;
- в) креативний і критично мислить, активно і цілеспрямовано пізнає світ, усвідомлює цінність освіти і науки, праці та творчості для людини й суспільства;
- г) володіє основами наукових методів пізнання навколишнього світу;
- д) мотивований на творчість та інноваційну діяльність;
- е) готовий до співпраці, здатний здійснювати навчально-дослідницьку, проектну й інформаційно-пізнавальну діяльність;
- ж) усвідомлює себе особистістю, соціально активний, поважає закон і правопорядок, усвідомлює відповідальність перед сім'єю, суспільством, державою, людством;
- з) поважає думку інших людей, вміє вести конструктивний діалог, досягати взаєморозуміння й успішно взаємодіяти;

- і) усвідомлено виконує і пропагує правила здорового, безпечного й екологічно доцільного способу життя;
- к) підготовлений до усвідомленого вибору професії, розуміє значення професійної діяльності для людини і суспільства;
- л) мотивований на освіту і самоосвіту протягом усього свого життя.

II. Вимоги до результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти

7. Стандарт встановлює вимоги до результатів засвоєння учнями основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти:

а) **особистісних**, які містять:

- 1) готовність і здатність учнів до саморозвитку й особистісного самовизначення;
- 2) сформованість мотивації до навчання та цілеспрямованої пізнавальної діяльності;
- 3) сформованість системи значущих соціальних та міжособистісних стосунків, ціннісно-сміслових настанов, які відображають особистісні та громадянські позиції в діяльності, антикорупційний світогляд, правосвідомість, екологічну культуру;
- 4) здатність ставити цілі та будувати життєві плани;
- 5) усвідомлення існування придністровської громадянської ідентичності в полікультурному соціумі та себе як носія цієї ідентичності й частини цього соціуму;

б) **метапредметних**, які містять:

- 1) засвоєні міжпредметні поняття й універсальні навчальні дії (регулятивні, пізнавальні, комунікативні);
- 2) здатність використання міжпредметних понять і універсальних навчальних дій у пізнавальній та соціальній практиці;
- 3) самостійність у плануванні та здійсненні навчальної діяльності й організації навчального співробітництва з педагогами й однолітками;
- 4) здатність до побудови індивідуальної освітньої траєкторії;
- 5) володіння навичками навчально-дослідницької, проектної та соціальної діяльності;

в) **предметних**, які містять:

- 1) засвоєні учнями у ході вивчення навчального предмета вміння, специфічні для даної предметної галузі, види діяльності щодо отримання нового знання в рамках навчального предмета, його перетворення і застосування в навчальних, навчально-проектних і соціально-проектних ситуаціях;
- 2) формування наукового типу мислення, володіння науковою термінологією, ключовими поняттями, методами і прийомами.

8. Особистісні результати засвоєння *основної* освітньої програми середньої (повної) загальної освіти повинні відображати:

а) придністровську громадянську ідентичність, патріотизм, повагу до свого народу, почуття відповідальності перед Батьківщиною, гордості за свій край, свою Батьківщину, повагу до державних символів (герб, прапор, гімн);

б) громадянську позицію як активного і відповідального члена придністровського суспільства, який усвідомлює свої конституційні права й

обов'язки, поважає закон і правопорядок, володіє почуттям власної гідності, усвідомлено приймає традиційні національні, загальнолюдські гуманістичні та демократичні цінності;

в) готовність до служіння Вітчизні, її захисту;

г) сформованість світогляду, який відповідає сучасному рівню розвитку науки і суспільної практики, заснований на діалозі культур, різних форм суспільної свідомості, усвідомлення свого місця в полікультурному світі;

д) сформованість основ саморозвитку і самовиховання відповідно до загальнолюдських цінностей та ідеалів громадянського суспільства, готовність і здатність до самостійної, творчої та відповідальної діяльності;

е) толерантну свідомість і поведінку в полікультурному світі, готовність і здатність вести діалог з іншими людьми, досягати в ньому взаєморозуміння, знаходити спільні цілі та співпрацювати для їхнього досягнення, здатність протистояти ідеології екстремізму, націоналізму, ксенофобії, дискримінації за соціальними, релігійними, расовими, національними ознаками та іншими негативними соціальними явищами;

ж) навички співпраці з однолітками, дітьми молодшого віку, дорослими в освітній, суспільно корисній, навчально-дослідницькій, проектній та інших видах діяльності;

з) моральну свідомість і поведінку на основі засвоєння загальнолюдських цінностей;

і) готовність і здатність до освіти, зокрема самоосвіти, протягом усього життя, свідоме ставлення до безперервної освіти як умови успішної професійної та громадської діяльності;

к) естетичне ставлення до світу, включно з естетикою побуту, наукової та технічної творчості, спорту, суспільних стосунків;

л) прийняття і реалізацію цінностей здорового і безпечного способу життя, потреби у фізичному самовдосконаленні, заняттях спортивно-оздоровчою діяльністю, неприйняття шкідливих звичок: паління, вживання алкоголю, наркотиків;

м) дбайливе, відповідальне і компетентне ставлення до фізичного і психологічного здоров'я, як власного, так і інших людей, вміння надавати першу допомогу;

н) усвідомлений вибір майбутньої професії та можливостей реалізації власних життєвих планів, ставлення до професійної діяльності як можливості участі у вирішенні особистих, громадських, державних, загальнонаціональних проблем;

о) сформованість екологічного мислення, розуміння впливу соціально-економічних процесів на стан природного та соціального середовища, набуття досвіду еколого-спрямованої діяльності;

п) відповідальне ставлення до створення сім'ї на основі усвідомленого прийняття цінностей сімейного життя.

9. Особистісні результати засвоєння *адаптованої* основної освітньої програми середньої (повної) освіти повинні відображати:

а) для глухих, зі зниженим слухом, пізнооглухлих учнів: здатність до соціальної адаптації та інтеграції в суспільстві, зокрема під час реалізації можливостей комунікації на основі словесного мовлення (включно з усною комунікацією), а також, за бажання, комунікації на основі жестової мови з особами, які мають порушення слуху;

б) для учнів з порушеннями опорно-рухового апарату:

1) володіння навичками просторового та соціально-побутового орієнтування;

2) вміння самостійно і безпечно пересуватися в знайомому і незнайомому просторі з використанням спеціального обладнання;

3) здатність до осмислення та диференціації картини світу, її часово-просторової організації;

4) здатність до осмислення соціального оточення, свого місця в ньому, прийняття відповідних віку цінностей і соціальних ролей;

в) для учнів з розладами аутистичного спектру:

1) формування вміння дотримуватися відпрацьованої системи правил поведінки та взаємодії у звичних побутових, навчальних і соціальних ситуаціях, утримувати межі взаємодії;

2) знання своїх переваг (обмежень) у побутовій сфері та сфері інтересів.

10. Метапредметні результати освоєння *основної* освітньої програми середньої (повної) загальної освіти повинні відображати:

а) вміння самостійно визначати цілі діяльності та складати плани діяльності, самостійно здійснювати, контролювати і коригувати діяльність, використовувати всі можливі ресурси для досягнення поставлених цілей та реалізації планів діяльності, обирати успішні стратегії в різних ситуаціях;

б) вміння продуктивно спілкуватися і взаємодіяти у процесі спільної діяльності, враховувати позиції інших учасників діяльності, ефективно вирішувати конфлікти;

в) володіння навичками пізнавальної, навчально-дослідницької та проектної діяльності, навичками вирішення проблем; здатність і готовність до самостійного пошуку методів розв'язання практичних завдань, застосування різних методів пізнання;

г) готовність і здатність до самостійної інформаційно-пізнавальної діяльності, володіння навичками отримання необхідної інформації зі словників різних типів, вміння орієнтуватися в різних джерелах інформації, критично оцінювати й інтерпретувати інформацію, одержувану з різних джерел;

д) вміння використовувати засоби інформаційних і комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у розв'язанні когнітивних, комунікативних та організаційних задач з дотриманням вимог ергономіки, техніки безпеки, гігієни, ресурсозбереження, правових та етичних норм, норм інформаційної безпеки;

е) вміння визначати призначення та функції різних соціальних інститутів;

ж) вміння самостійно оцінювати і приймати рішення, які визначають стратегію поведінки, враховуючи цивільні та моральні цінності;

з) володіння мовними засобами – вміння ясно, логічно і точно висловлювати свою точку зору, використовувати адекватні мовні засоби;

ж) володіння навичками пізнавальної рефлексії як усвідомлення здійснюваних дій та розумових процесів, їхніх результатів і засад, меж свого знання і незнання, нових пізнавальних задач і засобів їхнього досягнення.

11. Метапредметні результати освоєння *адаптованої* основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти повинні відображати:

а) для глухих, слабочуючих, пізнооглухлих учнів:

1) володіння навичками визначення та виправлення специфічних помилок (аграматизмів) у письмовому й усному мовленні;

2) оволодіння навичками смислового читання текстів різних стилів і жанрів відповідно до цілей і завдань; усвідомлено будувати мовне висловлювання відповідно до завдань комунікації та складати тексти в усній і письмовій формах;

б) для учнів з розладами аутистичного спектру:

1) здатність планувати, контролювати й оцінювати власні навчальні дії відповідно до поставленого завдання та умов його реалізації за допомогою педагогічного працівника, який супроводжує й організує;

2) оволодіння вмінням визначати найбільш ефективні способи досягнення результату за допомогою педагогічного працівника, який супроводжує й організує;

3) оволодіння вмінням виконувати дії за заданим алгоритмом або зразком за допомогою педагогічного працівника, який супроводжує й організує;

4) оволодіння вмінням оцінювати результат своєї діяльності відповідно до заданих еталонів за допомогою педагогічного працівника, який організує;

5) оволодіння вмінням адекватно реагувати у стандартній ситуації на успіх і невдачу, конструктивно діяти в різних ситуаціях за допомогою педагогічного працівника, який організує;

6) оволодіння вмінням активного використання знаково-символічних засобів для надання інформації про досліджувані об'єкти та процеси, різних схем розв'язку навчальних і практичних завдань за допомогою педагога-психолога і педагогічного працівника, які організовують;

7) здатність самостійно звернутися до педагогічного працівника (педагога-психолога, соціального педагога) в разі виникнення особистих труднощів у вирішенні будь-якого питання;

8) здатність самостійно діяти відповідно до заданих еталонів під час пошуку інформації в різних джерелах, критично оцінювати й інтерпретувати отримувану інформацію з різних джерел.

12. Предметні результати освоєння *основної* освітньої програми середньої (повної) загальної освіти встановлюються для навчальних предметів на базовому та поглибленому рівнях.

Предметні результати освоєння основної освітньої програми для навчальних предметів на базовому рівні орієнтовані на забезпечення переважно загальноосвітньої та загальнокультурної підготовки.

Предметні результати освоєння основної освітньої програми для навчальних предметів на поглибленому рівні орієнтовані переважно:

а) на підготовку до подальшої професійної освіти;

б) на розвиток індивідуальних здібностей учнів шляхом більш глибокого освоєння основ наук, систематичних знань і способів дій, властивих даному навчальному предмету, ніж це передбачається базовим рівнем.

Предметні результати освоєння інтегрованих навчальних предметів орієнтовані на формування цілісних уявлень про світ і загальної культури учнів шляхом освоєння систематичних наукових знань та способів дій на метапредметній основі.

Предметні результати освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти повинні забезпечувати можливість подальшого успішного професійного навчання або професійної діяльності.

Предметні результати освоєння основної освітньої програми систематизовані у предметних галузях:

а) «Філологія» згідно з Додатком № 1 до даного Стандарту;

б) «Суспільні науки» згідно з Додатком № 2 до даного Стандарту;

- в) «Математика й інформатика» згідно з Додатком № 3 до даного Стандарту;
- г) «Природничі науки» згідно з Додатком № 4 до даного Стандарту;
- д) «Фізична культура», «Початкова військова підготовка», «Основи безпеки життєдіяльності» згідно з Додатком № 5 до даного Стандарту.

13. Навчальні предмети, курси за вибором учнів, запропоновані організацією, яка здійснює освітню діяльність, зокрема враховують специфіку та можливості цієї організації.

Вивчення додаткових навчальних предметів, курсів за вибором учнів повинне забезпечити:

- а) задоволення індивідуальних запитів учнів;
- б) загальноосвітню, загальнокультурну складову під час отримання середньої (повної) загальної освіти;
- в) розвиток особистості учнів, їхніх пізнавальних інтересів, інтелектуальної та ціннісно-сислової сфери;
- г) розвиток навичок самоосвіти та самопроекування;
- д) поглиблення, розширення і систематизацію знань в обраній галузі наукового знання або виду діяльності;
- е) удосконалення наявного й отримання нового досвіду пізнавальної діяльності, професійного самовизначення учнів.

Результати вивчення додаткових навчальних предметів, курсів за вибором учнів повинні відображати:

- а) розвиток особистості учнів засобами запропонованого для вивчення навчального предмета, курсу: розвиток загальної культури учнів, їхнього світогляду, ціннісно-сислових настанов, розвиток пізнавальних, регулятивних і комунікативних здібностей, готовності та здатності до саморозвитку і професійного самовизначення;
- б) оволодіння систематичними знаннями і набуття досвіду здійснення доцільної та результативної діяльності;
- в) розвиток здатності до безперервної самоосвіти, оволодіння ключовими компетенціями, які складають основу вміння: самостійного отримання й інтеграції знань, комунікації та співпраці, ефективного вирішення (розв'язання) проблем, усвідомленого використання інформаційних і комунікаційних технологій, самоорганізації та саморегуляції;
- г) забезпечення академічної мобільності та (або) можливості підтримувати обраний напрямок освіти;
- д) забезпечення професійної орієнтації учнів.

14. Індивідуальний проект являє собою особливу форму організації діяльності учнів (навчальне дослідження або навчальний проект).

Індивідуальний проект виконується учнями самостійно під керівництвом вчителя з обраної теми в рамках одного або декількох досліджуваних навчальних предметів, курсів у будь-якій обраній галузі діяльності (пізнавальній, практичній, навчально-дослідницькій, соціальній, художньо-творчій, іншій).

Результати виконання індивідуального проекту повинні відображати:

- а) сформованість навичок комунікативної, навчально-дослідницької діяльності, критичного мислення;
- б) здатність до інноваційної, аналітичної, творчої, інтелектуальної діяльності;

в) сформованість навичок проектної діяльності, а також самостійного застосування набутих знань і способів дій під час вирішення різних задач, використовуючи знання одного або декількох навчальних предметів чи предметних галузей;

г) здатність постановки мети і формулювання гіпотези дослідження, планування роботи, відбору й інтерпретації необхідної інформації, структурування аргументації результатів дослідження на основі зібраних даних, презентації результатів.

Індивідуальний проект виконується учнями протягом одного або двох років у рамках навчального часу, спеціально відведеного навчальним планом, і повинен бути представлений у вигляді завершеного навчального дослідження чи розробленого проекту: інформаційного, творчого, соціального, прикладного, інноваційного, конструкторського, інженерного.

15. Вимоги даного Стандарту до результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти визначають змістовно-критеріальну і нормативну основу оцінювання результатів освоєння учнями основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти, діяльності педагогічних працівників, організацій, які здійснюють освітню діяльність.

Освоєння учнями основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти завершується обов'язковою Державною (підсумковою) атестацією випускників.

Державна (підсумкова) атестація учнів, які освоїли основну освітню програму середньої (повної) загальної освіти, проводиться у формі єдиного державного іспиту після закінчення 11 (12) класу в обов'язковому порядку з навчальних предметів «Рідна (молдавська, російська, українська) мова», «Математика» відповідно до чинного законодавства Придністровської Молдавської Республіки.

III. Вимоги до структури основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти

16. Основна освітня програма середньої (повної) загальної освіти визначає цілі, завдання, плановані результати, зміст і організацію освітньої діяльності під час отримання середньої (повної) загальної освіти та реалізується організацією, яка здійснює освітню діяльність через урочну та позаурочну діяльність з дотриманням вимог державних санітарно-епідеміологічних правил і нормативів.

Позаурочна діяльність організовується за напрямками розвитку особистості (спортивно-оздоровчий, духовно-моральний, соціальний, загальноінтелектуальний, загальнокультурний) у таких формах, як художні, культурологічні, філологічні, хорові студії, мережеві спільноти, шкільні спортивні клуби і секції, конференції, олімпіади, військово-патріотичні об'єднання, екскурсії, змагання, пошукові та наукові дослідження, суспільно корисні практики й інші форми на добровільній основі відповідно до вибору учасників освітніх стосунків.

Форми організації освітнього процесу, чергування урочної та позаурочної діяльності в рамках реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти визначає організація освіти.

17. Основна освітня програма середньої (повної) загальної освіти повинна містити три розділи: цільовий, змістовий та організаційний:

а) Цільовий розділ повинен визначати загальне призначення, цілі, завдання, плановані результати реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти, а також способи визначення досягнення цих цілей і результатів та містити:

1) пояснювальну записку;

2) плановані результати освоєння учнями основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти;

3) систему оцінювання результатів освоєння основної освітньої програми;

б) Змістовий розділ повинен визначати загальний зміст середньої (повної) загальної освіти і містити освітні програми, орієнтовані на досягнення особистісних, предметних і метапредметних результатів, зокрема:

1) програму розвитку універсальних навчальних дій під час здобуття середньої (повної) загальної освіти, яка містить формування компетенцій учнів у галузі навчально-дослідницької та проектної діяльності;

2) програми окремих навчальних предметів, курсів і курсів позаурочної діяльності;

3) програму виховання та соціалізації учнів під час отримання середньої (повної) загальної освіти, яка містить такі напрямки, як духовно-моральний розвиток, виховання учнів, їхню соціалізацію та професійну орієнтацію, формування екологічної культури, культури здорового і безпечного способу життя;

4) програму корекційної роботи, яка містить організацію роботи з учнями з ОМЗ;

в) Організаційний розділ повинен визначати загальні рамки організації освітньої діяльності, а також механізми реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти.

Організаційний розділ повинен містити:

1) навчальний план середньої (повної) загальної освіти як один із основних механізмів реалізації основної освітньої програми;

2) план позаурочної діяльності, календарний навчальний графік;

3) систему умов реалізації основної освітньої програми відповідно до вимог даного Стандарту.

Організація, яка здійснює освітню діяльність за основними освітніми програмами середньої (повної) загальної освіти, що мають державну акредитацію, розробляє основну освітню програму середньої (повної) загальної освіти відповідно до даного Стандарту на основі зразкової основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти.

18. Основна освітня програма середньої (повної) загальної освіти містить обов'язкову частину і частину, яка формується учасниками освітніх стосунків.

Обов'язкова частина основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти в повному обсязі виконує вимоги даного Стандарту і реалізується у всіх організаціях, які здійснюють освітню діяльність.

Обов'язкова частина освітньої програми середньої (повної) загальної освіти становить 70%, а частина, яка формується учасниками освітніх стосунків – 30% від загального обсягу освітньої програми середньої (повної) загальної освіти.

З метою забезпечення індивідуальних потреб учнів в основній освітній програмі середньої (повної) загальної освіти передбачаються:

а) навчальні предмети, курси, які забезпечують різні інтереси учнів, зокрема етнокультурні;

б) позаурочна діяльність.

19. Розроблена організацією, яка здійснює освітню діяльність із залученням органів самоврядування, що забезпечують державно-суспільний характер управління організацією освіти, основна освітня програма середньої (повної) загальної освіти повинна забезпечувати досягнення учнями освітніх результатів відповідно до вимог, встановлених даним Стандартом.

Навчальний(і) план(и) і план(и) позаурочної діяльності організації, яка здійснює освітню діяльність, є основними механізмами реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти.

Розроблення основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти здійснюється організацією освіти самостійно з подальшим затвердженням в органах управління освітою за підпорядкованістю.

Основна освітня програма середньої (повної) загальної освіти повинна бути наступною щодо основної освітньої програми основної загальної освіти.

Освітні програми середньої (повної) загальної освіти реалізуються організацією, яка здійснює освітню діяльність, як самостійно, так і за допомогою мережових форм їхньої реалізації.

У період канікул використовуються можливості організації відпочинку молоді та її оздоровлення, тематичних табірних змін, літніх шкіл, створюваних громадськими організаціями на базі туристичних і (або) санаторно-оздоровчих комплексів Придністровської Молдавської Республіки й організацій додаткової освіти.

20. Організація освітньої діяльності за основними освітніми програмами середньої (повної) загальної освіти може бути заснована на диференціації змісту, враховуючи освітні потреби й інтереси учнів, забезпечуючи поглиблене вивчення окремих навчальних предметів, предметних галузей основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти.

21. Вимоги до цільового розділу основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти:

а) Пояснювальна записка повинна розкривати:

1) цілі та завдання реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти, конкретизовані згідно з вимогами даного Стандарту до результатів освоєння учнями основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти;

2) принципи та підходи до формування основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти;

3) загальну характеристику основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти;

4) загальні підходи до організації позаурочної діяльності;

б) плановані результати освоєння учнями основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти повинні:

1) забезпечувати зв'язок між вимогами даного Стандарту, освітньою діяльністю і системою оцінювання результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти;

2) бути змістовною та критеріальною основою для розроблення робочих програм навчальних предметів, курсів, робочих програм курсів позаурочної діяльності, програм розвитку універсальних навчальних дій, виховання та соціалізації, а також для системи оцінювання якості освоєння учнями основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти відповідно до вимог даного Стандарту.

Структура і зміст планованих результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти повинні відображати вимоги даного Стандарту, специфіку освітньої діяльності (зокрема, специфіку цілей вивчення окремих навчальних предметів), відповідати віковим можливостям учнів.

Плановані результати освоєння учнями основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти повинні уточнювати і конкретизувати загальне розуміння особистісних, метапредметних і предметних результатів як з позицій організації їхнього досягнення в освітній діяльності, так і з позицій оцінювання досягнення цих результатів.

Досягнення планованих результатів освоєння учнями основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти повинне враховуватися під час оцінювання результатів діяльності педагогічних працівників організацій, які здійснюють освітню діяльність;

в) Система оцінювання досягнення планованих результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти повинна:

1) закріплювати основні напрямки та цілі оцінювальної діяльності, орієнтованої на управління якістю освіти, описувати об'єкт і зміст оцінювання, критерії, процедури та склад інструментарію оцінювання, форми подання результатів, умови і межі застосування системи оцінювання;

2) спрямовувати освітню діяльність на реалізацію вимог до результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти;

3) забезпечувати комплексний підхід до оцінювання результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти, який дозволяє вести оцінювання предметних, метапредметних і особистісних результатів;

4) забезпечувати оцінювання динаміки індивідуальних досягнень учнів у процесі освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти;

5) передбачати використання різноманітних методів і форм, які взаємно доповнюють один одного (таких, як стандартизовані письмові й усні роботи, проекти, конкурси, практичні роботи, творчі роботи, самоаналіз і самооцінювання, спостереження, випробування (тести) та інше);

6) дозволяти використовувати результати підсумкового оцінювання випускників, які характеризують рівень досягнення планованих результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти, під час оцінювання діяльності організації, що здійснює освітню діяльність, педагогічних працівників.

Система оцінювання досягнення планованих результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти повинна містити опис:

1) організації та форм подання й обліку результатів проміжної атестації учнів в рамках урочної та позаурочної діяльності;

2) організації, змісту і критеріїв оцінювання результатів з навчальних предметів, які виносяться на державну підсумкову атестацію;

3) організації, критеріїв оцінювання і форм подання й обліку результатів оцінювання навчально-дослідницької та проектної діяльності учнів.

22. Вимоги до змістового розділу основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти:

а) Програма розвитку універсальних навчальних дій під час отримання середньої (повної) загальної освіти (далі – Програма розвитку універсальних навчальних дій) повинна бути спрямована на:

1) реалізацію вимог даного Стандарту до особистісних і метапредметних результатів освоєння основної освітньої програми;

2) підвищення ефективності освоєння учнями основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти, а також засвоєння знань і навчальних дій;

3) формування в учнів системних уявлень та досвіду застосування методів, технологій і форм організації проектної та навчально-дослідницької діяльності для досягнення практико-орієнтованих результатів освіти;

4) формування навичок розроблення, реалізації та суспільної презентації учнями результатів дослідження, індивідуального проекту, спрямованого на вирішення наукової, особистісної і (або) соціально значущої проблеми.

Програма розвитку універсальних навчальних дій повинна забезпечувати:

1) розвиток у учнів здатності до самопізнання, саморозвитку і самовизначення;

2) формування особистісних ціннісно-сміслових орієнтирів і настанов, системи значущих соціальних та міжособистісних стосунків, особистісних, регулятивних, пізнавальних, комунікативних універсальних навчальних дій, здатності їхнього використання в навчальній, пізнавальній та соціальній практиці;

3) формування умінь самостійного планування та здійснення навчальної діяльності й організації навчального співробітництва з педагогами й однолітками, побудови індивідуального освітнього маршруту;

4) вирішення завдань загальнокультурного, особистісного та пізнавального розвитку учнів;

5) підвищення ефективності засвоєння учнями знань і навчальних дій, формування наукового типу мислення, компетентностей у предметних галузях, навчально-дослідницькій, проектній та соціальній діяльності;

6) створення умов для інтеграції урочних і позаурочних форм навчально-дослідницької та проектної діяльності учнів, а також їхньої самостійної роботи щодо підготовки і захисту індивідуальних проектів;

7) формування навичок участі в різних формах організації навчально-дослідницької та проектної діяльності (творчі конкурси, наукові товариства, науково-практичні конференції, олімпіади, національні освітні програми й інші форми), можливість отримання практико-орієнтованого результату;

8) практичну спрямованість проведених досліджень та індивідуальних проектів;

9) можливість практичного використання набутих учнями комунікативних навичок, навичок цілепокладання, планування і самоконтролю;

10) підготовку до усвідомленого вибору подальшої освіти та професійної діяльності.

Програма розвитку універсальних навчальних дій повинна містити:

1) цілі та завдання, включно з навчально-дослідницькою та проектною діяльністю учнів як засобом вдосконалення їхніх універсальних навчальних дій, опис місця Програми розвитку універсальних навчальних дій та її ролі в реалізації вимог даного Стандарту;

2) опис понять, функцій, складу і характеристик універсальних навчальних дій та їхнього зв'язку зі змістом окремих навчальних предметів і позаурочною

діяльністю, а також місця універсальних навчальних дій у структурі освітньої діяльності;

3) типові завдання щодо формування універсальних навчальних дій;
4) опис особливостей навчально-дослідницької та проектної діяльності учнів;
5) опис основних напрямків навчально-дослідницької та проектної діяльності учнів;

6) плановані результати навчально-дослідницької та проектної діяльності учнів у рамках урочної та позаурочної діяльності;

7) опис умов, які забезпечують розвиток універсальних навчальних дій в учнів, зокрема системи організаційно-методичного і ресурсного забезпечення навчально-дослідницької та проектної діяльності учнів;

8) методику й інструментарій оцінювання успішності освоєння та застосування учнями універсальних навчальних дій;

б) Програми окремих навчальних предметів, курсів і курсів позаурочної діяльності повинні бути спрямовані на досягнення планованих результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти.

Програми окремих навчальних предметів, курсів і курсів позаурочної діяльності розробляються на основі вимог до результатів освоєння основної освітньої програми, враховуючи основні напрямки програм, які були залучені у структуру основної освітньої програми.

Програми окремих навчальних предметів, курсів повинні містити:

1) пояснювальну записку, в якій конкретизуються загальні цілі середньої (повної) загальної освіти, враховуючи специфіку навчального предмета;

2) загальну характеристику навчального предмета, курсу;

3) опис місця навчального предмета, курсу в навчальному плані;

4) особистісні, метапредметні та предметні результати освоєння конкретного навчального предмета, курсу;

5) зміст навчального предмета, курсу;

6) тематичне планування з визначенням основних видів навчальної діяльності учнів;

7) опис навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу.

Програми навчальних предметів, курсів повинні враховувати необхідність розвитку в учнів компетентності у галузі використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Програми курсів позаурочної діяльності повинні містити:

1) пояснювальну записку, в якій конкретизуються загальні цілі середньої (повної) загальної освіти, враховуючи специфіку курсу позаурочної діяльності;

2) загальну характеристику курсу позаурочної діяльності;

3) особистісні та метапредметні результати освоєння курсу позаурочної діяльності;

4) зміст курсу позаурочної діяльності;

5) тематичне планування з визначенням основних видів позаурочної діяльності учнів;

6) опис навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення курсу позаурочної діяльності.

Програми окремих навчальних предметів, курсів є підставою для розроблення робочих програм навчальних предметів, курсів і повинні забезпечувати досягнення планованих результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти.

Робочі програми курсів позаурочної діяльності розробляються на основі вимог до результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти або враховуючи зразкові програми, залучені у структуру основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти кожної організації освіти.

Робочі програми навчальних предметів, курсів повинні містити:

- 1) плановані результати освоєння навчального предмета, курсу;
- 2) зміст навчального предмета, курсу;
- 3) тематичне планування із зазначенням кількості годин, які відводяться на освоєння кожної теми.

Робочі програми курсів позаурочної діяльності повинні містити:

- 1) результати освоєння курсу позаурочної діяльності;
- 2) зміст курсу позаурочної діяльності із зазначенням форм організації та видів діяльності;
- 3) тематичне планування;

в) Програма виховання та соціалізації учнів під час отримання середньої (повної) загальної освіти (далі – Програма виховання та соціалізації учнів) повинна бути побудована на основі базових національних цінностей придністровського суспільства (патріотизм, соціальна солідарність, громадянськість, сім'я, здоров'я, праця і творчість, наука, освіта, традиційні релігії, мистецтво, природа, людство) і спрямована на виховання високоморального, творчого, компетентного громадянина Придністровської Молдавської Республіки, який усвідомлює відповідальність за сьогодення і майбутнє країни, укоріненого в духовних і культурних традиціях народу Придністровської Молдавської Республіки, підготовленого до життєвого самовизначення, до розуміння цінності праці й усвідомленого вибору професії.

Програма виховання і соціалізації учнів повинна забезпечувати:

- 1) досягнення випускниками особистісних результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти відповідно до вимог даного Стандарту;
- 2) формування укладу шкільного життя на основі базових національних цінностей придністровського суспільства, що враховує історико-культурну та етнічну специфіку населеного пункту, в якому знаходиться організація, що здійснює освітню діяльність, а також потреби й індивідуальні соціальні ініціативи учнів, особливості їхньої соціальної взаємодії поза школою, характеру професійних уподобань.

Програма виховання і соціалізації учнів повинна містити:

- 1) мету і завдання духовно-морального розвитку, виховання, соціалізації та профорієнтації учнів під час отримання середньої (повної) загальної освіти;
- 2) основні напрямки та ціннісні основи духовно-морального розвитку, виховання, соціалізації та профорієнтації;
- 3) зміст, види діяльності та форми занять з учнями за кожним із напрямків духовно-морального розвитку, виховання, соціалізації учнів;
- 4) модель організації роботи з духовно-морального розвитку, виховання, соціалізації та профорієнтації учнів;
- 5) опис методів і форм професійної орієнтації в організації, яка здійснює освітню діяльність;
- 6) опис форм і методів організації соціально значущої діяльності учнів;
- 7) опис основних технологій взаємодії та співробітництва суб'єктів виховного процесу і соціальних інститутів;

8) опис форм і методів формування в учнів екологічної культури, культури здорового і безпечного способу життя, включно з заходами щодо навчання правилам безпечної поведінки на дорогах;

9) опис форм і методів підвищення педагогічної культури батьків (законних представників) учнів;

10) плановані результати з духовно-морального розвитку, виховання і соціалізації учнів, їхньої професійної орієнтації, формування безпечного, здорового й екологічно доцільного способу життя, антикорупційного світогляду;

г) Програма корекційної роботи повинна бути спрямована на створення комплексного психолого-медико-педагогічного супроводу учнів, враховуючи стан їхнього здоров'я й особливості психофізичного розвитку, на корекцію недоліків у фізичному і (або) психічному розвитку учнів з ОМЗ, на надання їм допомоги в освоєнні основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти.

Програма корекційної роботи повинна носити комплексний характер і забезпечувати:

1) підтримку учнів з особливими освітніми потребами, а також тих, які потрапили у важку життєву ситуацію;

2) виявлення і задоволення особливих освітніх потреб учнів з ОМЗ в єдності урочної та позаурочної діяльності, у спільній педагогічній роботі фахівців системи загальної та спеціальної освіти, сім'ї та інших інститутів суспільства;

3) інтеграцію учнів з ОМЗ в організації, які здійснюють освітню діяльність;

4) надання відповідно до рекомендацій психолого-медико-педагогічної комісії кожному учневі з ОМЗ комплексної, індивідуально орієнтованої, враховуючи стан здоров'я й особливості психофізичного розвитку учнів, психолого-медико-педагогічної підтримки та супроводу в умовах освітньої діяльності;

5) створення спеціальних умов навчання і виховання учнів з ОМЗ.

Програма корекційної роботи повинна містити:

1) цілі та завдання корекційної роботи з учнями з особливими освітніми потребами під час отримання середньої (повної) загальної освіти;

2) перелік і зміст комплексних, індивідуально орієнтованих корекційних заходів, які містять використання індивідуальних методів навчання та виховання, проведення індивідуальних і групових занять під керівництвом фахівців;

3) систему комплексного психолого-медико-соціального супроводу та підтримки учнів з особливими освітніми потребами;

4) механізм взаємодії, який передбачає загальну цільову та єдину стратегічну спрямованість роботи вчителів, фахівців у галузі корекційної та спеціальної педагогіки, спеціальної психології, медичних працівників;

5) плановані результати роботи з учнями з особливими освітніми потребами.

23. Вимоги до організаційного розділу основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти.

Організаційний розділ основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти містить:

а) Навчальний план середньої (повної) загальної освіти (далі – навчальний план) є одним з основних механізмів, які забезпечують досягнення учнями результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти відповідно до вимог даного Стандарту.

Основна освітня програма середньої (повної) загальної освіти може містити як один, так і декілька навчальних планів, зокрема навчальні плани різних профілів навчання.

Навчальний план визначає:

1) нормативний термін освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти – 2 роки;

2) можливість збільшення нормативного терміну освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти в умовах очно-заочної (вечірньої) форми навчання, а також для осіб з ОМЗ під час навчання за адаптованими програмами до трьох років;

3) можливість скорочення нормативного терміну освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти для осіб, які освоюють програми у формі екстернату (самостійне освоєння освітніх програм);

4) склад і обсяг навчальних предметів, курсів, а також їхній розподіл за класами (роками) навчання;

5) кількість навчальних занять за 2 роки на одного учня – не менше 2448 годин і не більше 2584 годин (не більше 36(38) годин на тиждень).

Навчальний план передбачає вивчення обов'язкових для освоєння всіма учнями навчальних предметів, загальних для залучення в усі навчальні плани, зокрема на поглибленому рівні (відповідно до обраного профілю навчання) і додаткових навчальних предметів, загальних курсів і курсів за вибором.

Формування навчального(их) плану(ів) організації, яка здійснює освітню діяльність, зокрема профілів навчання й індивідуальних навчальних планів учнів, здійснюється на основі Базисного навчального плану середньої (повної) загальної освіти, що містить навчальні предмети з наступних обов'язкових предметних галузей:

1) предметна галузь «Філологія» містить навчальні предмети: «Рідна (молдавська, російська, українська) мова» (базовий і поглиблений рівні), «Література (молдавська, російська, українська)» (базовий і поглиблений рівні), «Офіційна (молдавська, російська, українська) мова і література» (базовий рівень), «Іноземна мова (англійська, німецька, французька, іспанська)» (базовий і поглиблений рівні), «Друга іноземна мова»(базовий і поглиблений рівні);

2) предметна галузь «Суспільні науки» містить навчальні предмети: «Історія» (базовий і поглиблений рівні), «Історія Придністровської Молдавської Республіки» (базовий рівень), «Географія» (базовий і поглиблений рівні); «Основи економічних знань» (базовий рівень), «Основи правових знань» (базовий рівень), «Суспільствознавство» (базовий рівень);

3) предметна галузь «Математика й інформатика» містить навчальні предмети: «Математика» (алгебра і початки математичного аналізу, геометрія) (базовий і поглиблений рівні), «Інформатика та ІКТ» (базовий і поглиблений рівні);

4) предметна галузь «Природничі науки» містить навчальні предмети: «Фізика» (базовий і поглиблений рівні), «Астрономія» (базовий рівень), «Хімія» (базовий і поглиблений рівні), «Біологія» (базовий і поглиблений рівні);

5) предметна галузь «Фізична культура, початкова військова підготовка, основи безпеки життєдіяльності» містить навчальні предмети: «Фізична культура» (базовий рівень), «Початкова військова підготовка» (базовий рівень), «Основи безпеки життєдіяльності» (базовий рівень).

У навчальні плани, зокрема і в індивідуальні навчальні плани учнів, можуть бути залучені додаткові навчальні предмети, курси за вибором учнів, запропоновані організацією, яка здійснює освітню діяльність (наприклад, «Мистецтво»,

«Психологія», «Технологія», «Креслення», «Дизайн», «Історія рідного краю», «Екологія рідного краю» та інші) відповідно до специфіки і можливостей організації, що здійснює освітню діяльність.

Організація, яка здійснює освітню діяльність:

1) надає учням можливість формування індивідуальних навчальних планів, які містять в собі навчальні предмети з обов'язкових предметних галузей (на базовому або поглибленому рівні), зокрема інтегрований навчальний предмет «Суспільствознавство», додаткові навчальні предмети, курси на вибір учнів;

2) забезпечує реалізацію навчальних планів одного або декількох профілів навчання (відповідно до Базисного навчального плану середньої (повної) загальної освіти), за наявності необхідних умов допрофесійного навчання для виконання певного виду трудової діяльності (професії) у сфері технічної та обслуговуючої праці.

Навчальний план профілю навчання (крім базового) повинен містити не менше 3(4) навчальних предметів на поглибленому рівні вивчення з відповідної профілю навчання предметної галузі та (або) суміжної з нею предметної галузі.

У навчальному плані та в індивідуальному навчальному плані учня повинне бути передбачено виконання учнями індивідуального(их) проекту(ів).

Під індивідуальним навчальним планом (далі – ІНП) розуміється навчальний план, який забезпечує освоєння основної освітньої програми на основі індивідуалізації її змісту, враховуючи особливості й освітні потреби конкретного учня.

Зовні навчальний план організації освіти й ІНП ідентичні. Специфікою ІНП може вважатися його відмінність (від загального навчального плану) в переліку предметів, послідовності їхнього вивчення та загальної трудомісткості, які не суперечать Державному освітньому стандарту середньої (повної) загальної освіти Придністровської Молдавської Республіки;

б) з метою забезпечення індивідуальних потреб учнів основна освітня програма середньої (повної) загальної освіти передбачає позаурочну діяльність.

План позаурочної діяльності є організаційним механізмом реалізації основної освітньої програми.

План позаурочної діяльності визначає склад і структуру напрямків, форми організації позаурочної діяльності учнів під час отримання середньої (повної) загальної освіти. Обсяг позаурочної діяльності обумовлений профілем навчання і становить не менше 136 годин і не більше 340 годин за два роки навчання.

Організація, яка здійснює освітню діяльність, самостійно розробляє і затверджує план позаурочної діяльності;

в) Система умов реалізації основної освітньої програми (далі – система умов) повинна розроблятися на основі відповідних вимог даного Стандарту і забезпечувати досягнення планованих результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти.

Система умов повинна враховувати організаційну структуру організації, яка здійснює освітню діяльність, а також її взаємодію з іншими суб'єктами освітньої політики.

Система умов повинна містити:

1) опис наявних умов: кадрових, психолого-педагогічних, фінансових, матеріально-технічних, інформаційно-методичних;

2) обґрунтування необхідних змін у наявних умовах відповідно до основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти;

3) механізми досягнення цільових орієнтирів у системі умов;

- 4) дорожню карту щодо формування необхідної системи умов;
- 5) контроль за станом системи умов.

IV. Вимоги до умов реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти

24. Вимоги до умов реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти характеризують кадрові, фінансові, матеріально-технічні та інші умови реалізації основної освітньої програми.

25. Результатом реалізації зазначених вимог повинне бути створення освітнього середовища як сукупності умов, які:

а) забезпечують досягнення цілей середньої (повної) загальної освіти, її високу якість, доступність і відкритість для учнів, їхніх батьків (законних представників) і всього суспільства, виховання та соціалізацію учнів;

б) гарантують збереження і зміцнення фізичного, психологічного здоров'я та соціального благополуччя учнів;

в) послідовні щодо основної загальної освіти та відповідні специфіці освітньої діяльності під час отримання середньої (повної) загальної освіти, а також віковим психофізичним особливостям розвитку учнів.

26. Умови реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти повинні забезпечувати для учасників освітніх стосунків можливість:

а) досягнення планованих результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти відповідно до навчальних планів (індивідуального навчального плану учня) і планів позаурочної діяльності всіма учнями, зокрема обдарованими дітьми, дітьми з ОМЗ;

б) розвитку особистості, її здібностей, формування та задоволення соціально значущих інтересів і потреб, самореалізації учнів через організацію урочної та позаурочної діяльності, соціальної практики, суспільно корисної діяльності, через систему творчих, наукових і трудових об'єднань, гуртків, клубів, секцій, студій на основі взаємодії з іншими організаціями, які здійснюють освітню діяльність, а також організаціями культури, спорту, охорони здоров'я, дозвілля, службами зайнятості населення, забезпечення безпеки життєдіяльності;

в) усвідомленого вибору учнями майбутньої професії, подальшої успішної освіти та професійної діяльності;

г) роботи з обдарованими учнями, організації їхнього розвитку в різних галузях освітньої, творчої діяльності;

д) формування в учнів придністровської громадянської ідентичності, соціальних цінностей, соціально-професійних орієнтацій, готовності до захисту Вітчизни, служби у Збройних силах Придністровської Молдавської Республіки;

е) самостійного проектування учнями освітньої діяльності й ефективної самостійної роботи щодо реалізації індивідуальних навчальних планів у співпраці з педагогами й однолітками;

ж) виконання індивідуального проекту всіма учнями в рамках навчального часу, спеціально відведеного навчальним планом;

- з) участі учнів, їхніх батьків (законних представників), педагогічних працівників та громадськості у проектуванні основної освітньої програми, у створенні умов для її реалізації, а також освітнього середовища і шкільного укладу;
- і) використання мережевої взаємодії;
- к) участі учнів у процесах перетворення соціального середовища населеного пункту, розроблення та реалізації соціальних проектів і програм;
- л) розвитку в учнів досвіду самостійної та творчої діяльності: освітньої, навчально-дослідницької та проектної, соціальної, інформаційно-дослідницької, художньої;
- м) розвитку досвіду громадської діяльності, вирішення моральних дилем і здійснення морального вибору;
- н) формування в учнів основ екологічного мислення, розвитку досвіду природоохоронної діяльності, безпечного для людини і довкілля способу життя;
- о) використання в освітній діяльності сучасних освітніх технологій;
- п) оновлення змісту основної освітньої програми, методик і технологій її реалізації відповідно до динаміки розвитку системи освіти, запитів учнів та їхніх батьків (законних представників), враховуючи особливості розвитку Придністровської Молдавської Республіки;
- р) ефективного використання професійного та творчого потенціалу педагогічних і керівних працівників організації, яка здійснює освітню діяльність, підвищення їхньої професійної, комунікативної, інформаційної та правової компетентності;
- с) ефективного управління організацією, яка здійснює освітню діяльність, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, сучасних механізмів фінансування.

27. Вимоги до кадрових умов реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти містять:

- а) укомплектованість організації, яка здійснює освітню діяльність, педагогічними, керівними й іншими працівниками;
- б) рівень кваліфікації педагогічних, керівних та інших працівників організації, яка здійснює освітню діяльність;
- в) безперервність професійного розвитку педагогічних і керівних працівників організації, що здійснює освітню діяльність, який реалізує основну освітню програму.

Організація, яка здійснює освітню діяльність і реалізує основну освітню програму середньої (повної) загальної освіти, повинна бути укомплектована кваліфікованими кадрами. Рівень кваліфікації працівників організації, яка здійснює освітню діяльність і реалізує основну освітню програму, для кожної займаної посади повинен відповідати кваліфікаційним характеристикам за відповідною посадою.

Відповідність рівня кваліфікації працівників організації, яка здійснює освітню діяльність і реалізує основну освітню програму, вимогам, що пред'являються до кваліфікаційних категорій (другої, першої або вищої), а також займаних ними посад, встановлюється під час їхньої атестації.

Кваліфікація педагогічних працівників організацій, які здійснюють освітню діяльність, повинна відображати:

- а) компетентність у відповідних предметних галузях знання та методах навчання;

б) сформованість гуманістичної позиції, позитивної спрямованості на педагогічну діяльність;

в) загальну культуру, яка визначає характер і стиль педагогічної діяльності, що впливає на успішність педагогічного спілкування і позицію педагога;

г) самоорганізованість, емоційну стійкість.

У педагогічного працівника, який реалізує основну освітню програму середньої (повної) загальної освіти, повинні бути сформовані основні компетенції, необхідні для забезпечення реалізації вимог даного Стандарту й успішного досягнення учнями планованих результатів освоєння основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти, зокрема вміння:

а) забезпечувати умови для успішної діяльності, позитивної мотивації, а також самомотивування учнів;

б) здійснювати самостійний пошук і аналіз інформації за допомогою сучасних інформаційно-пошукових технологій;

в) розробляти програми навчальних предметів, курсів, методичні та дидактичні матеріали, вибирати підручники (з числа залучених до переліку програм і навчальних видань, рекомендованих уповноваженим Урядом Придністровської Молдавської Республіки виконавчим органом державної влади, у віданні якого знаходяться питання освіти, до використання в освітньому процесі в організаціях освіти) і навчально-методичну літературу, рекомендувати учням додаткові джерела інформації, зокрема ресурси глобальної мережі Інтернет (далі – Інтернет);

г) виявляти і відображати в основній освітній програмі специфіку особливих освітніх потреб (включно з місцевими, національними та (або) етнокультурними, особистісними, зокрема потребами обдарованих дітей, дітей з ОМЗ);

д) організувати і супроводжувати навчально-дослідницьку та проектну діяльність учнів, виконання ними індивідуального проекту;

е) реалізовувати педагогічне оцінювання діяльності учнів відповідно до вимог даного Стандарту, включно із:

1) проведенням стартової та проміжної діагностики, внутрішньошкільного моніторингу, здійсненням комплексного оцінювання здатності учнів вирішувати навчально-практичні та навчально-пізнавальні завдання;

2) використанням стандартизованих і нестандартизованих робіт;

3) проведенням інтерпретації результатів досягнень учнів;

ж) використовувати можливості ІКТ, працювати з текстовими редакторами, електронними таблицями, електронною поштою та браузерами, мультимедійним обладнанням.

Безперервність професійного розвитку працівників організації, яка здійснює освітню діяльність і реалізує основну освітню програму середньої (повної) загальної освіти, повинна забезпечуватися освоєнням ними додаткових професійних освітніх програм за профілем педагогічної діяльності щонайменше один раз на п'ять років.

В організації, яка здійснює освітню діяльність і реалізує основну освітню програму, повинні бути створені умови для:

а) реалізації електронного навчання, застосування дистанційних освітніх технологій, а також мережевої взаємодії з організаціями, які здійснюють освітню діяльність і забезпечують можливість поповнення відсутніх кадрових ресурсів;

б) надання постійної науково-теоретичної, методичної та інформаційної підтримки педагогічних працівників щодо питань реалізації основної освітньої

програми, використання інноваційного досвіду інших організацій, які здійснюють освітню діяльність;

в) стимулювання безперервного підвищення рівня кваліфікації педагогічних працівників, їхньої методологічної культури, особистісного професійного зростання, використання ними сучасних педагогічних технологій;

г) підвищення ефективності та якості педагогічної праці;

д) виявлення, розвитку та використання потенційних можливостей педагогічних працівників;

е) здійснення моніторингу результатів педагогічної праці.

Організація, яка здійснює освітню діяльність і реалізує адаптовану основну освітню програму, повинна бути укомплектована педагогічними працівниками, які володіють спеціальними педагогічними підходами і методами навчання та виховання учнів з ОМЗ.

28. Фінансові умови реалізації основної освітньої програми повинні:

а) забезпечувати державні гарантії прав громадян на отримання безкоштовної загальнодоступної середньої (повної) загальної освіти;

б) забезпечувати організації, яка здійснює освітню діяльність, можливість виконання вимог даного Стандарту;

в) забезпечувати реалізацію обов'язкової частини основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти і частини, яка формується учасниками освітніх стосунків, включно з виконанням індивідуальних проектів та позаурочну діяльність;

г) відображати структуру й обсяг витрат, необхідних для реалізації основної освітньої програми, а також механізм їхнього формування.

Фінансування державних закладів освіти здійснюється за державними (зокрема відомчими) і місцевими нормативами фінансування, які визначаються в розрахунку на одного учня (вихованця) за кожним типом, видом та категорією державної організації освіти на підставі державних (мінімальних) соціальних освітніх стандартів, з огляду на принцип послідовного збільшення фактичних витрат на одного учня (вихованця).

29. Матеріально-технічні умови реалізації основної освітньої програми повинні забезпечувати:

а) можливість досягнення учнями встановлених даним Стандартом вимог до предметних, метапредметних і особистісних результатів освоєння основної освітньої програми;

б) дотримання:

1) санітарно-гігієнічних норм освітньої діяльності (вимоги до водопостачання, каналізації, освітлення, повітряно-теплового режиму, розміщення й архітектурних особливостей будівлі організації, яка здійснює освітню діяльність, її території, окремих приміщень, засобів навчання, навчального обладнання);

2) вимог до санітарно-побутових умов (обладнання гардеробів, санвузлів, місць особистої гігієни);

3) вимог до соціально-побутових умов (обладнання в навчальних кабінетах і лабораторіях, робочих місць вчителя і кожного учня, вчительської з робочою зоною і місцями для відпочинку, кімнат психологічного розвантаження, адміністративних кабінетів (приміщень), приміщень для харчування учнів, зберігання та приготування їжі, а також, за необхідності, забезпечення транспортного обслуговування учнів);

- 4) будівельних норм і правил;
- 5) вимог пожежної безпеки й електробезпеки;
- 6) вимог охорони здоров'я учнів та охорони праці працівників організацій, які здійснюють освітню діяльність;
- 7) вимог до транспортного обслуговування учнів;
- 8) вимог до організації безпечної експлуатації вулично-дорожньої мережі та технічних засобів, організації дорожнього руху в місцях розташування організацій освіти;
- 9) вимог до організації безпечної експлуатації спортивних споруд, спортивного інвентарю й обладнання, яке використовується в організаціях освіти;
- 10) встановлених термінів та необхідних обсягів поточного і капітального ремонту;
- 11) архітектурну доступність (можливість для безперешкодного доступу учнів з ОМЗ до об'єктів інфраструктури організації, яка здійснює освітню діяльність).

Будівля організації, яка здійснює освітню діяльність, набір і розміщення приміщень для здійснення освітньої діяльності, активної діяльності, відпочинку, харчування та медичного обслуговування учнів, їхня площа, освітленість і повітряно-тепловий режим, розташування та розміри робочих, навчальних зон і зон для індивідуальних занять повинні відповідати державним санітарно-епідеміологічним правилам і нормативам і забезпечувати можливість безпечної та комфортної організації всіх видів урочної та позаурочної діяльності для всіх учасників освітніх стосунків.

Організація, яка здійснює освітню діяльність щодо реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти, повинна забезпечити необхідні для освітньої діяльності учнів (зокрема дітей з ОМЗ, а також обдарованих дітей), для адміністративної та господарської діяльності:

а) навчальні кабінети з автоматизованими робочими місцями учнів і педагогічних працівників;

б) приміщення для занять навчально-дослідницькою та проектною діяльністю, моделюванням і технічною творчістю (лабораторії та майстерні), музикою та образотворчим мистецтвом, а також іншими навчальними курсами й курсами позаурочної діяльності за вибором учнів;

в) цехи та майстерні відповідно до профілів навчання, які забезпечують умови праці відповідно до санітарно-епідеміологічних вимог до безпеки умов праці працівників, які не досягли 18-річного віку, згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я і соціального захисту Придністровської Молдавської Республіки від 16 березня 2005 року № 125 «Про введення в дію СанПіН МОЗ та СЗ ПМР № 03-2005 «Гігієнічні вимоги до умов навчання в організаціях загальної освіти» на території Придністровської Молдавської Республіки» (реєстраційний № 3197 від 27 квітня 2005 року) (САЗ 05-18) зі змінами, внесеними Наказом Міністерства охорони здоров'я Придністровської Молдавської Республіки від 27 лютого 2020 року № 150 (Реєстраційний № 9425 від 24 березня 2020 року (САЗ 20-13) (далі – СанПіН 03-2005);

г) інформаційно-бібліотечні центри з робочими зонами, обладнаними читальними залами і книгосховищами, які забезпечують збереження книжкового фонду, медіатекою;

д) актові, спортивні та хореографічні зали, спортивні споруди (комплекси, зали, басейни, стадіони, спортивні майданчики, тири, оснащені ігровим, спортивним обладнанням та інвентарем), автостанція;

е) приміщення для харчування учнів, а також для зберігання та приготування їжі, які забезпечують можливість організації якісного гарячого харчування, зокрема гарячих сніданків, що відповідають санітарно-епідеміологічним вимогам до організації харчування учнів у загальноосвітніх організаціях та професійних освітніх організаціях згідно з розділом 2.12. «Вимоги до організації харчування» СанПіН 03-2005;

ж) приміщення медичного призначення, які відповідають санітарно-епідеміологічним вимогам до організацій, що здійснюють медичну діяльність, згідно з розділом 2.10. «Вимоги до організації медичного обслуговування учнів» СанПіН 03-2005;

з) адміністративні й інші приміщення, оснащені необхідним обладнанням, зокрема для організації навчальної діяльності з дітьми з ОМЗ;

і) гардероби, санвузли, місця особистої гігієни;

к) ділянку (територію) з необхідним набором обладнаних зон;

л) повні комплекти технічного оснащення й обладнання, включно з витратними матеріалами, які забезпечують вивчення навчальних предметів, курсів і курсів позаурочної діяльності відповідно до навчальних планів та планів позаурочної діяльності;

м) меблі, офісне оснащення та господарський інвентар.

Матеріально-технічне оснащення освітньої діяльності повинне забезпечувати можливість:

а) для реалізації індивідуальних навчальних планів учнів, для здійснення самостійної пізнавальної діяльності учнів;

б) для залучення учнів до проектної та навчально-дослідницької діяльності, проведення спостережень і експериментів, зокрема з використанням навчального лабораторного обладнання цифрового (електронного) і традиційного вимірювання, віртуальних лабораторій, речових та віртуально-наочних моделей і колекцій основних математичних і природничо-наукових об'єктів та явищ;

в) для художньої творчості з використанням сучасних інструментів та технологій, реалізації художньо-оформлювальних і видавничих проектів;

г) для створення матеріальних та інформаційних об'єктів із використанням ручних інструментів і електроінструментів, які застосовуються в обраних для вивчення поширених технологіях (індустріальних, сільськогосподарських, технологіях ведення домашнього господарства, інформаційних та комунікаційних технологіях);

д) для розвитку особистого досвіду застосування універсальних навчальних дій в екологічно орієнтованій соціальній діяльності, екологічного мислення й екологічної культури;

е) для проектування і конструювання, зокрема моделей із цифровим управлінням та зворотним зв'язком, із використанням конструкторів управління об'єктами, програмування;

ж) для спостереження, наочного надання й аналізу даних, використання цифрових планів і карт, супутникових зображень;

з) для фізичного розвитку, систематичних занять фізичною культурою і спортом, участі у фізкультурно-спортивних та оздоровчих заходах;

і) для виконання, створення й аранжування музичних творів із застосуванням традиційних народних і сучасних інструментів та цифрових технологій;

к) для занять з вивчення правил дорожнього руху з використанням ігор, обладнання, а також комп'ютерних технологій;

л) для розміщення продуктів пізнавальної, навчально-дослідницької та проектної діяльності учнів в інформаційно-освітньому середовищі організації, яка здійснює освітню діяльність;

м) для проектування й організації індивідуальної та групової діяльності, організації свого часу з використанням ІКТ, планування освітньої діяльності, фіксування її реалізації в цілому і на окремих етапах, виявлення та фіксування динаміки проміжних і підсумкових результатів;

н) для забезпечення доступу у шкільній бібліотеці до інформаційних ресурсів Інтернету, навчальної та художньої літератури, колекцій медіаресурсів на електронних носіях, до розмножувальної техніки для тиражування навчальних та методичних тексто-графічних і аудіовідеоматеріалів, результатів творчої, науково-дослідницької та проектної діяльності учнів;

о) для проведення масових заходів, зборів, вистав, дозвілля та спілкування учнів, групового перегляду кіно- і відеоматеріалів, організації сценічної роботи, театралізованих вистав, забезпечених озвучуванням, освітленням і мультимедійним супроводом;

п) для випуску шкільних друкованих видань, роботи шкільного сайту;

р) для організації якісного гарячого харчування, медичного обслуговування та відпочинку учнів і педагогічних працівників.

Усі зазначені види діяльності повинні бути забезпечені витратними матеріалами.

30. Психолого-педагогічні умови реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти повинні забезпечувати:

а) спадкоємність змісту і форм організації освітньої діяльності під час отримання середньої (повної) загальної освіти;

б) облік специфіки вікового психофізичного розвитку учнів;

в) формування та розвиток психолого-педагогічної компетентності учнів, педагогічних і адміністративних працівників, батьків (законних представників) учнів;

г) варіативність напрямків психолого-педагогічного супроводу учасників освітніх стосунків:

1) збереження і зміцнення психічного здоров'я учнів;

2) формування цінності здоров'я та безпечного способу життя;

3) розвиток екологічної культури;

4) диференціація й індивідуалізація навчання;

5) моніторинг можливостей та здібностей учнів, виявлення і підтримка обдарованих дітей, дітей з особливими освітніми потребами;

6) психолого-педагогічна підтримка учасників олімпіадного руху;

7) забезпечення усвідомленого і відповідального вибору подальшої професійної сфери діяльності;

8) формування комунікативних навичок у різновіковому середовищі та середовищі однолітків;

9) підтримка дитячих об'єднань, учнівського самоврядування;

д) диверсифікацію рівнів психолого-педагогічного супроводу (індивідуальний, груповий, рівень класу, рівень організації освіти);

е) варіативність форм психолого-педагогічного супроводу учасників освітніх стосунків (профілактика, діагностика, консультування, корекційна робота, розвиваюча робота, просвітництво, експертиза).

31. Інформаційно-методичні умови реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти повинні забезпечуватися сучасним інформаційно-освітнім середовищем.

Інформаційно-освітнє середовище організації, яка здійснює освітню діяльність, містить:

а) комплекс інформаційних освітніх ресурсів, зокрема цифрові освітні ресурси;

б) сукупність технологічних засобів ІКТ: комп'ютери, інше інформаційне обладнання, комунікаційні канали;

в) систему сучасних педагогічних технологій, які забезпечують навчання в сучасному інформаційно-освітньому середовищі.

Інформаційно-освітнє середовище організації, яка здійснює освітню діяльність, повинне забезпечувати:

а) інформаційно-методичну підтримку освітньої діяльності;

б) планування освітньої діяльності та її ресурсного забезпечення;

в) проектування й організацію індивідуальної та групової діяльності; моніторинг і фіксацію ходу та результатів освітньої діяльності;

г) моніторинг здоров'я учнів;

д) сучасні процедури створення, пошуку, збирання, аналізу, оброблення, зберігання і подання інформації;

е) дистанційну взаємодію всіх учасників освітніх стосунків: учнів, їхніх батьків (законних представників), педагогічних працівників, органів, які здійснюють управління у сфері освіти, громадськості, зокрема із застосуванням дистанційних освітніх технологій;

ж) дистанційну взаємодію організації, яка здійснює освітню діяльність з іншими освітніми організаціями, установами культури, охорони здоров'я, спорту, дозвілля, службами зайнятості населення, забезпечення безпеки життєдіяльності.

Ефективне використання інформаційно-освітнього середовища передбачає компетентність працівників організації, яка здійснює освітню діяльність у вирішенні професійних задач із застосуванням ІКТ, а також наявність служб підтримки застосування ІКТ. Забезпечення підтримки застосування ІКТ є функцією засновника організації, яка здійснює освітню діяльність.

Функціонування інформаційно-освітнього середовища повинне відповідати чинному законодавству Придністровської Молдавської Республіки.

32. Навчально-методичне й інформаційне забезпечення реалізації основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти містить характеристики оснащення інформаційно-бібліотечного центру, читального залу, навчальних кабінетів і лабораторій, адміністративних приміщень, шкільного сервера, шкільного сайту, внутрішньої (локальної) мережі, зовнішньої (зокрема глобальної) мережі та спрямоване на створення широкого, постійного і стійкого доступу для всіх учасників освітніх стосунків до будь-якої інформації, пов'язаної з реалізацією основної освітньої програми, досягненням планованих результатів, організацією освітньої діяльності й умовами її здійснення.

Навчально-методичне й інформаційне забезпечення реалізації основної освітньої програми повинне містити:

а) інформаційну підтримку діяльності учнів і педагогічних працівників на основі сучасних інформаційних технологій у галузі бібліотечних послуг (створення та ведення електронних каталогів і повнотекстових баз даних, пошук документів за

будь-яким критерієм, доступ до електронних навчальних матеріалів і освітніх ресурсів Інтернету);

б) укомплектованість організації, яка здійснює освітню діяльність, підручниками, навчально-методичною літературою і матеріалами з усіх навчальних предметів основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти на визначених засновником мовах навчання і виховання.

Норма забезпеченості освітньої діяльності навчальними виданнями визначається, зважаючи на розрахунок:

1) щонайменше один підручник у друкованій і (або) електронній формі, який є достатнім для освоєння програми навчального предмета на кожного учня з кожного навчального предмета, що входить до обов'язкової частини навчального плану основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти;

2) щонайменше один підручник у друкованій і (або) електронній формі або навчальний посібник, який є достатнім для освоєння програми навчального предмета на кожного учня з кожного навчального предмета, що входить до частини, яка формується учасниками освітніх стосунків, навчального плану основної освітньої програми середньої (повної) загальної освіти.

Фонд додаткової літератури повинен містити:

- а) вітчизняну і зарубіжну, класичну і сучасну художню літературу;
- б) науково-популярну і науково-технічну літературу;
- в) видання з образотворчого мистецтва, музики, фізичної культури та спорту, екології, правил безпечної поведінки на дорогах;
- г) довідково-бібліографічні та періодичні видання;
- д) зібрання словників;
- е) літературу зі соціального і професійного самовизначення учнів.

Додаток № 1
до Державного освітнього стандарту
середньої (повної) загальної освіти

Вимоги до предметних результатів освоєння основної освітньої програми предметної галузі «Філологія»

1. Вивчення предметної галузі «Філологія» як знакової системи, яка лежить в основі людського спілкування, формування громадянської, етнічної та соціальної ідентичності, що дозволяє розуміти, бути зрозумілим, виражати внутрішній світ людини, зокрема за допомогою альтернативних засобів комунікації, повинне забезпечити:

а) сформованість уявлень про роль мови в житті людини, суспільства, держави, здатності вільно спілкуватися в різних формах і на різні теми;

б) залучення в культурно-мовне поле загальнолюдської культури, виховання ціннісного ставлення до рідної мови як носія культури, як однієї з офіційних мов Придністровської Молдавської Республіки;

в) сформованість усвідомлення тісного зв'язку між мовним, літературним, інтелектуальним, духовно-моральним розвитком особистості та її соціальним зростанням;

г) сформованість стійкого інтересу до читання рідною мовою як засобу пізнання культури свого народу та інших культур, шанобливого ставлення до них;

д) залучення до літературної спадщини і через неї – до скарбів вітчизняної, російської та світової культури;

е) сформованість почуття причетності до традицій і усвідомлення історичної спадковості поколінь;

ж) вільне використання словникового запасу, розвиток культури володіння рідною літературною мовою у всій повноті її функціональних можливостей відповідно до норм усного та писемного мовлення, правил мовного етикету;

з) сформованість знань про рідну мову як систему та явище, яке розвивається, про її рівні й одиниці, про закономірності її функціонування, освоєння базових понять лінгвістики, аналітичних умінь стосовно мовних одиниць і текстів, різних функціонально-смыслових типів і жанрів.

2. Предметні результати вивчення предметної галузі «Філологія» містять результати вивчення навчальних предметів:

а) «Рідна (молдавська, російська, українська) мова» на базовому або поглибленому рівні;

б) «Література (молдавська, російська, українська)» на базовому або поглибленому рівні;

в) «Офіційна (молдавська, російська, українська) мова та література» на базовому рівні;

г) «Іноземна мова (англійська, німецька, французька, іспанська)» на базовому або поглибленому рівні;

д) «Друга іноземна мова» на базовому або поглибленому рівні.

3. Вимоги до предметних результатів освоєння навчальних предметів «Рідна (молдавська, російська, українська) мова», «Література (молдавська, російська, українська)» (базовий рівень) повинні відображати:

а) сформованість понять про норми рідної (молдавської, російської, української) літературної мови та застосування знань про них у мовній практиці;

б) володіння навичками самоаналізу та самооцінювання на основі спостережень за власним мовленням;

в) володіння умінням аналізувати текст з точки зору наявності в ньому явної та прихованої, основної та другорядної інформації;

г) володіння вмінням представляти тексти у вигляді тез, конспектів, анотацій, рефератів, творів різних жанрів;

д) знання змісту творів молдавської, російської, української, придністровської та світової класичної літератури, їхнього історико-культурного і морально-ціннісного впливу на формування національної та світової культури;

е) сформованість уявлень про образотворчо-виразні можливості рідної (молдавської, російської, української) мови;

ж) сформованість умінь враховувати історичний, історико-культурний контекст і контекст творчості письменника (зокрема придністровських авторів) у процесі аналізу художнього твору;

з) здатність виявляти в художніх текстах образи, теми та проблеми й висловлювати своє ставлення до них у розгорнутих аргументованих усних і письмових висловлюваннях;

і) оволодіння навичками аналізу художніх творів, враховуючи їхню жанрово-родову специфіку, усвідомлення художньої картини життя, створеної в літературному творі, в єдності емоційного особистісного сприйняття й інтелектуального розуміння;

к) сформованість уявлень про систему стилів мови художньої літератури.

Додаткові вимоги до предметних результатів освоєння навчальних предметів «Рідна (молдавська, російська, українська) мова», «Література (молдавська, російська, українська)» (базовий рівень) для учнів з ОМЗ повинні відображати:

а) для сліпих, слабозорих учнів:

1) сформованість навичок письма на брайлівській друкарській машинці;

2) оволодіння навичками смислового читання текстів різних стилів і жанрів відповідно до цілей та завдань;

б) для глухих, слабочуючих, пізнооглухлих учнів:

1) сформованість слухо-зорового та слухового сприйняття усного мовлення (з використанням слухових апаратів і (або) кохлеарних імплантатів);

2) удосконалення вимовного аспекту усного мовлення (говоріння, читання, письма) і використання сформованих умінь у процесі усної комунікації;

в) для учнів з розладами аутистичного спектру:

1) оволодіння основними стилістичними ресурсами лексики та фразеології мови, основними нормами літературної мови, нормами мовленнєвого етикету;

2) набуття досвіду їхнього використання в мовленнєвій та альтернативній комунікативній практиці під час створення усних, письмових, альтернативних висловлювань;

3) прагнення до можливості висловити власні думки й почуття, позначити власну позицію.

4. Вимоги до предметних результатів освоєння навчальних предметів «Рідна (молдавська, російська, українська) мова», «Література (молдавська, російська, українська)» (поглиблений рівень) повинні містити вимоги до результатів освоєння базового рівня і додатково відображати:

а) сформованість уявлень про лінгвістику як частину загальнолюдського гуманітарного знання;

б) сформованість уявлень про мову як багатофункціональну систему, яка розвивається, про стилістичні ресурси мови;

в) володіння знаннями про мовну норму, її функції та варіанти, про норми мовної поведінки в різних сферах і ситуаціях спілкування;

г) володіння вмінням аналізувати одиниці різних мовних рівнів, а також мовні явища та факти, які допускають неоднозначну інтерпретацію;

д) сформованість умінь лінгвістичного аналізу текстів різної функціонально-стильової та жанрової приналежності;

е) володіння різними прийомами редагування текстів;

ж) сформованість умінь проводити лінгвістичний експеримент і використовувати його результати у процесі практичної мовленнєвої діяльності;

з) розуміння й осмислене використання понятійного апарату сучасного літературознавства у процесі читання й інтерпретації художніх творів;

і) володіння навичками комплексного філологічного аналізу художнього тексту;

к) сформованість уявлень про систему стилів художньої літератури різних епох, літературні напрямки, про індивідуальний авторський стиль;

л) володіння початковими навичками літературознавчого дослідження історико- і теоретико-літературного характеру;

м) вміння оцінювати художню інтерпретацію літературного твору у творах інших видів мистецтв (графіка і живопис, театр, кіно, музика);

н) сформованість уявлень про принципи основних напрямів літературної критики.

5. Вивчення офіційних мов Придністровської Молдавської Республіки здійснюється за допомогою освоєння навчальних предметів «Офіційна (молдавська, російська, українська) мова і література», які забезпечують:

а) сформованість уявлень про роль офіційної мови в житті людини, суспільства, держави, здатність вільно спілкуватися в різних формах і на різні теми;

б) залучення в культурно-мовне поле офіційної мови та літератури, її культури, виховання ціннісного ставлення до неї як носія культури придністровського народу;

в) сформованість усвідомлення тісного зв'язку між мовним, літературним, інтелектуальним, духовно-моральним розвитком особистості та її соціальним зростанням;

г) сформованість стійкого інтересу до читання офіційною мовою як засобу пізнання інших культур, шанобливого ставлення до них, залучення до літературної спадщини Придністровської Молдавської Республіки та світової культури;

д) сформованість почуття причетності до звершень і традицій свого народу, усвідомлення історичної спадкоємності поколінь;

е) вільне використання словникового запасу, розвиток культури володіння другою офіційною літературною мовою у всій повноті її функціональних можливостей відповідно до норм усного та писемного мовлення, правил мовного етикету;

ж) сформованість знань про другу офіційну мову як систему і як явище, яке розвивається, про її рівні й одиниці, закономірності її функціонування, освоєння базових понять лінгвістики, аналітичних умінь стосовно мовних одиниць і текстів, різних функціонально-сміслових типів і жанрів.

6. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Офіційна (молдавська, російська, українська) мова і література» (базовий рівень) повинні відображати:

а) сформованість понять про норми офіційної мови та застосування знань про них у мовленнєвій практиці;

б) володіння видами мовленнєвої діяльності офіційною мовою (аудіювання, читання, говоріння і письмо), яка забезпечує ефективну взаємодію з оточенням у ситуаціях формального і неформального міжособистісного та міжкультурного спілкування;

в) сформованість навичок вільного використання комунікативно-естетичних можливостей офіційної мови;

г) сформованість понять і систематизацію наукових знань про офіційну мову, усвідомлення взаємозв'язку її рівнів та одиниць, освоєння базових понять лінгвістики, основних одиниць та граматичних категорій офіційної мови;

д) сформованість навичок проведення різних видів аналізу слова (фонетичного, морфемного, слотовірного, лексичного, морфологічного), синтаксичного аналізу словосполучення та речення, а також багатоаспектного аналізу тексту офіційною мовою;

е) збагачення активного і потенційного словникового запасу, розширення обсягу використовуваних у мовленні граматичних засобів для вільного вираження думок і почуттів офіційною мовою адекватно ситуації та стилю спілкування;

ж) оволодіння основними стилістичними ресурсами лексики та фразеології офіційної мови, основними нормами офіційної мови (орфоепічними, лексичними, граматичними, орфографічними, пунктуаційними), нормами мовленнєвого етикету, набуття досвіду їхнього використання в мовленнєвій практиці під час створення усних і письмових висловлювань, прагнення до мовного самовдосконалення;

з) сформованість відповідальності за мовну культуру як загальнолюдську цінність, усвідомлення значущості читання офіційною мовою та вивчення літератури для свого подальшого розвитку;

і) сформованість розуміння літератури як однієї з основних національно-культурних цінностей народу, як особливого способу пізнання життя;

к) забезпечення культурної самоідентифікації, усвідомлення комунікативно-естетичних можливостей офіційної мови на основі вивчення видатних творів літератури придністровського, російського, молдавського й українського народів;

л) сформованість навичок розуміння літературних художніх творів, які відображають різні етнокультурні традиції.

7. Вимоги до предметних результатів освоєння навчальних предметів «Іноземна мова (англійська, німецька, французька, іспанська)», «Друга іноземна мова» (базовий рівень) повинні відображати:

а) сформованість комунікативної іншомовної компетенції, необхідної для успішної соціалізації та самореалізації, як інструмента міжкультурного спілкування в сучасному полікультурному світі;

б) володіння знаннями про соціокультурну специфіку рідної країни і країни/країн мови, яка вивчається, та вміння будувати свою мовленнєву і немовленнєву поведінку адекватно цій специфіці, вміння виділяти спільне і різне в культурі рідної країни та країни/країн мови, яка вивчається;

в) досягнення порогового рівня володіння іноземною мовою, що дозволяє випускникам спілкуватися в усній і письмовій формах як з носіями досліджуваної іноземної мови, так і з представниками інших країн, які використовують дану мову як засіб спілкування;

г) сформоване вміння використовувати іноземну мову як засіб для отримання інформації з іншомовних джерел в освітніх і самоосвітніх цілях;

д) наявність уявлення про особливості способу життя, побуту, культури Придністровської Молдавської Республіки і країн/країни мови, яка вивчається (всесвітньо відомі пам'ятки, видатні люди та їхній внесок у світову культуру);

е) наявність уявлення про подібність і відмінності у традиціях Придністровської Молдавської Республіки і країни мови, яка вивчається;

ж) розуміння ролі володіння іноземними мовами в сучасному світі.

8. Вимоги до предметних результатів освоєння навчальних предметів «Іноземна мова (англійська, німецька, французька, іспанська)», «Друга іноземна мова» (поглиблений рівень) повинні містити вимоги до результатів освоєння базового рівня і додатково відображати:

а) досягнення рівня володіння іноземною мовою, який перевищує пороговий, достатнього для ділового спілкування в рамках обраного профілю;

б) сформованість уміння перекладу з іноземної мови на рідну мову під час роботи з нескладними текстами в руслі обраного профілю;

в) володіння іноземною мовою як одним із засобів формування навчально-дослідницьких умінь, розширення своїх знань в інших предметних галузях.

**Вимоги до предметних результатів освоєння основної освітньої програми
предметної галузі «Суспільні науки»**

1. Вивчення предметної галузі «Суспільні науки» повинне забезпечити:

а) сформованість світоглядної, ціннісно-сислової сфери учнів, придністровської громадянської ідентичності, полікультурності, толерантності, прихильності цінностям, закріпленням Конституцією Придністровської Молдавської Республіки;

б) розуміння ролі Придністровської Молдавської Республіки та Росії в різноманітному глобальному світі, який швидко змінюється;

в) сформованість навичок критичного мислення, аналізу та синтезу, умінь оцінювати і зіставляти методи дослідження, характерні для суспільних наук;

г) формування цілісного сприйняття всього спектру природних, економічних, соціальних реалій;

д) сформованість умінь узагальнювати, аналізувати й оцінювати інформацію: теорії, концепції, факти, які причетні до суспільного розвитку та ролі особистості в ньому, з метою перевірки гіпотез та інтерпретації даних різних джерел;

е) володіння знаннями про різноманіття поглядів і теорій за тематикою суспільних наук.

2. Предметні результати вивчення предметної галузі «Суспільні науки» містять результати вивчення навчальних предметів:

а) «Історія» на базовому або поглибленому рівні;

б) «Історія Придністровської Молдавської Республіки» на базовому рівні;

в) «Суспільствознавство» на базовому рівні;

г) «Географія» на базовому або поглибленому рівні;

д) «Основи економічних знань» на базовому рівні;

е) «Основи правових знань» на базовому рівні.

3. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Історія», «Історія Придністровської Молдавської Республіки» (базовий рівень) повинні відображати:

а) сформованість уявлень про сучасну історичну науку, її специфіку, методи історичного пізнання і роль у вирішенні завдань прогресивного розвитку Придністровської Молдавської Республіки та Росії у глобальному світі;

б) володіння комплексом знань про історію Придністровської Молдавської Республіки, Росії та людства в цілому, уявленнями про спільне й особливе у світовому історичному процесі;

в) сформованість умінь застосовувати історичні знання у професійній і громадській діяльності, полікультурному спілкуванні;

г) володіння навичками проектної діяльності й історичної реконструкції з залученням різних джерел;

д) сформованість умінь вести діалог, обґрунтовувати свою точку зору в дискусії з історичної тематики.

4. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Історія» (поглиблений рівень) повинні містити вимоги до результатів освоєння базового рівня і додатково відображати:

- а) сформованість знань про місце і роль історичної науки в системі наукових дисциплін, уявлень про історіографію;
- б) володіння системними історичними знаннями, розуміння місця і ролі Придністровської Молдавської Республіки та Росії у світовій історії;
- в) володіння прийомами роботи з історичними джерелами, вміннями самостійно аналізувати документальну базу з історичної тематики;
- г) сформованість умінь оцінювати різні історичні версії.

5. Вимоги до предметних результатів освоєння інтегрованого навчального предмета «Суспільствознавство» (базовий рівень) повинні відображати:

- а) сформованість знань про суспільство як цілісну систему, яка розвивається, в єдності і взаємодії його основних сфер та інститутів;
- б) володіння базовим понятійним апаратом соціальних наук;
- в) володіння вміннями виявляти причинно-наслідкові, функціональні, ієрархічні й інші зв'язки соціальних об'єктів і процесів;
- г) сформованість уявлень про основні тенденції та можливі перспективи розвитку світової спільноти у глобальному світі;
- д) сформованість уявлень про методи пізнання соціальних явищ і процесів;
- е) володіння вміннями застосовувати отримані знання в повсякденному житті, прогнозувати наслідки прийнятих рішень;
- ж) сформованість навичок оцінювання соціальної інформації, умінь пошуку інформації у джерелах різного типу для реконструкції відсутніх ланок з метою пояснення й оцінювання різноманітних явищ та процесів суспільного розвитку.

6. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Географія» (базовий рівень) повинні відображати:

- а) володіння уявленнями про сучасну географічну науку, її участь у вирішенні найважливіших проблем людства;
- б) володіння географічним мисленням для визначення географічних аспектів природних, соціально-економічних та екологічних процесів і проблем;
- в) сформованість системи комплексних соціально орієнтованих географічних знань про закономірності розвитку природи, про розміщення населення і господарства, про динаміку і територіальні особливості процесів, які проходять у географічному просторі;
- г) володіння вміннями проведення спостережень за окремими географічними об'єктами, процесами та явищами, їхніми змінами внаслідок природних і антропогенних впливів;
- д) володіння вміннями використовувати карти різного змісту для виявлення закономірностей і тенденцій, отримання нового географічного знання про природні соціально-економічні й екологічні процеси та явища;
- е) володіння вміннями географічного аналізу й інтерпретації різноманітної інформації;
- ж) володіння вміннями застосовувати географічні знання для пояснення й оцінювання різноманітних явищ і процесів, самостійного оцінювання рівня безпеки довкілля, адаптації до зміни його умов;

з) сформованість уявлень і знань про основні проблеми взаємодії природи і суспільства, про природні та соціально-економічні аспекти екологічних проблем, зокрема екологічних проблем Придністровської Молдавської Республіки.

7. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Географія» (поглиблений рівень) повинні містити вимоги до результатів освоєння базового рівня і додатково відображати:

а) сформованість знань про склад сучасного комплексу географічних наук, його специфіку і місце у системі наукових дисциплін, роль у вирішенні сучасних наукових і практичних завдань;

б) володіння вміннями застосування географічного мислення для виокремлення й оцінювання географічних чинників, які визначають сутність і динаміку найважливіших природних, соціально-економічних та екологічних процесів;

в) сформованість комплексу знань про цілісність географічного простору як ієрархії взаємопов'язаних природно-суспільних територіальних систем;

г) володіння вміннями проводити навчальні дослідження, зокрема з використанням найпростішого моделювання та проектування природних, соціально-економічних і геоекологічних явищ та процесів;

д) володіння навичками картографічної інтерпретації природних, соціально-економічних та екологічних характеристик різних територій;

е) володіння вміннями працювати з геоінформаційними системами;

ж) володіння основними вміннями проводити географічну експертизу різноманітних природних, соціально-економічних та екологічних процесів як планетарного, так і республіканського масштабу;

з) сформованість системи знань про основні процеси, закономірності та проблеми взаємодії географічного середовища і суспільства, про географічні підходи до сталого розвитку територій.

8. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Основи економічних знань» (базовий рівень) повинні відображати:

а) сформованість системи знань про економічну сферу в житті суспільства як простір, в якому здійснюється економічна діяльність індивідів, сімей, окремих підприємств і держави;

б) розуміння сутності економічних інститутів, їхньої ролі в соціально-економічному розвитку суспільства;

в) розуміння значення етичних норм і моральних цінностей в економічній діяльності окремих людей і суспільства, сформованість шанобливого ставлення до чужої власності;

г) сформованість економічного мислення: вміння приймати раціональні рішення в умовах відносної обмеженості доступних ресурсів, оцінювати і приймати відповідальність за їхні можливі наслідки для себе, свого оточення і суспільства в цілому;

д) володіння навичками пошуку актуальної економічної інформації в різних джерелах, зокрема в Інтернеті, вміння розрізняти факти, аргументи й оцінні судження, аналізувати, перетворювати і використовувати економічну інформацію для вирішення практичних завдань у навчальній діяльності та реальному житті;

е) сформованість навичок проектної діяльності: вміння розробляти і реалізовувати проекти економічної та міждисциплінарної спрямованості на основі базових економічних знань і ціннісних орієнтирів;

ж) уміння застосовувати отримані знання і сформовані навички для ефективного виконання основних соціально-економічних ролей (споживача, виробника, покупця, продавця, позичальника, акціонера, найманого працівника, роботодавця, платника податків);

з) здатність до особистісного самовизначення і самореалізації в економічній діяльності, зокрема в галузі підприємництва, знання особливостей сучасного ринку праці, володіння етикою трудових стосунків;

і) розуміння місця і ролі Придністровської Молдавської Республіки та Росії в сучасній світовій економіці, вміння орієнтуватися в поточних економічних подіях республіканського та світового масштабу.

9. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Основи правових знань» (базовий рівень) повинні відображати:

а) сформованість уявлень про поняття держави, її функції, механізм і форми;

б) володіння знаннями про поняття права, джерела і норми права, законність, праввідносини;

в) володіння знаннями про правопорушення і юридичну відповідальність;

г) сформованість уявлень про Конституцію Придністровської Молдавської Республіки як основний закон держави, володіння знаннями про основи правового статусу особистості у Придністровській Молдавській Республіці;

д) сформованість загальних уявлень про різні види судочинства, правила застосування права, вирішення конфліктів правовими способами;

е) сформованість основ правового мислення й антикорупційних стандартів поведінки;

ж) сформованість знань про основи адміністративного, цивільного, трудового, кримінального права;

з) розуміння юридичної діяльності, ознайомлення зі специфікою основних юридичних професій;

і) сформованість умінь застосовувати правові знання для оцінювання конкретних правових норм з точки зору їхньої відповідності законодавству Придністровської Молдавської Республіки;

к) сформованість навичок самостійного пошуку правової інформації, умінь використовувати результати у конкретних життєвих ситуаціях.

Додаток № 3
до Державного освітнього стандарту
середньої (повної) загальної освіти

Вимоги до предметних результатів освоєння основної освітньої програми предметної галузі «Математика та інформатика»

1. Вивчення предметної галузі «Математика та інформатика» повинне забезпечити:

а) сформованість уявлень про соціальні, культурні й історичні чинники становлення математики й інформатики;

б) сформованість основ логічного, алгоритмічного і математичного мислення;

в) сформованість умінь застосовувати отримані знання під час розв'язку різних задач;

г) сформованість уявлень про математику як частину загальнолюдської культури, універсальну мову науки, яка дозволяє описувати і вивчати реальні процеси та явища;

д) сформованість уявлень про роль інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) в сучасному суспільстві, розуміння основ правових аспектів використання комп'ютерних програм і роботи в Інтернеті;

е) сформованість уявлень про вплив інформаційних технологій на життя людини в суспільстві;

ж) розуміння соціального, економічного, політичного, культурного, юридичного, природного, ергономічного, медичного та фізіологічного контекстів інформаційних технологій;

з) прийняття етичних аспектів інформаційних технологій, усвідомлення відповідальності людей, залучених до створення і використання інформаційних систем, поширення інформації.

2. Предметні результати вивчення предметної галузі «Математика та інформатика» містять результати вивчення навчальних предметів:

а) «Математика» (включно з алгеброю і початками математичного аналізу, геометрією) на базовому або поглибленому рівні;

б) «Інформатика та ІКТ» на базовому або поглибленому рівні.

3. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Математика» (включно з алгеброю і початками математичного аналізу, геометрією) (базовий рівень) повинні відображати:

а) сформованість уявлень про математику як частину світової культури і про місце математики в сучасній цивілізації, про способи опису математичною мовою явищ реального світу;

б) сформованість уявлень про математичні поняття як про найважливіші математичні моделі, які дозволяють описувати і вивчати різні процеси та явища, розуміння можливості аксіоматичної побудови математичних теорій;

в) володіння методами доказів і алгоритмів рішення, вміння їх застосовувати, проводити доказові міркування під час розв'язку задач;

г) володіння стандартними прийомами вирішення раціональних і ірраціональних, показових, степеневих, тригонометричних рівнянь і нерівностей, їхніх систем, використання готових комп'ютерних програм, зокрема для пошуку шляху розв'язку й ілюстрації рішення рівнянь і нерівностей;

д) сформованість уявлень про основні поняття, ідеї та методи математичного аналізу;

е) володіння основними поняттями про плоскі та просторові геометричні фігури, їхні основні властивості, сформованість вміння розпізнавати на кресленнях, моделях і в реальному світі геометричні фігури, застосування вивчених властивостей геометричних фігур і формул для розв'язку геометричних задач і задач із практичним змістом;

ж) сформованість уявлень про процеси та явища, які мають імовірнісний характер, про статистичні закономірності в реальному світі, про основні поняття елементарної теорії ймовірностей, умінь знаходити й оцінювати ймовірності настання подій у найпростіших практичних ситуаціях і основні характеристики випадкових величин;

з) володіння навичками використання готових комп'ютерних програм під час розв'язку задач.

Додаткові вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Математика» (включно з алгеброю і початками математичного аналізу, геометрією) (базовий рівень) учнів з ОМЗ повинні відображати:

а) для сліпих і слабозорих учнів:

1) оволодіння правилами запису математичних формул і спеціальних знаків рельєфно-крапкової системи позначень Л. Брайля;

2) оволодіння тактильно-дотиковим способом обстеження і сприйняття рельєфних зображень предметів, контурних зображень геометричних фігур тощо;

3) наявність вміння виконувати геометричні побудови за допомогою циркуля і лінійки, читати рельєфні графіки елементарних функцій на координатній площині, застосовувати спеціальні пристрої для рельєфного креслення («Драфтсмен», «Школяр»);

4) оволодіння основним функціоналом програми невізуального доступу до інформації на екрані персонального комп'ютера, вміння використовувати персональні тифлотехнічні засоби інформаційно-комунікаційного доступу сліпими учнями;

б) для учнів з порушеннями опорно-рухового апарату:

1) оволодіння спеціальними комп'ютерними засобами надання й аналізу даних і вміння використовувати персональні засоби доступу, враховуючи рухові, мовно-рухові та сенсорні порушення;

2) наявність вміння використовувати персональні засоби доступу.

4. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Математика» (включно з алгеброю і початками математичного аналізу, геометрією) (поглиблений рівень) містять вимоги до результатів освоєння базового рівня і мають додатково відображати:

а) сформованість уявлень про необхідність доказів під час обґрунтування математичних тверджень і ролі аксіоматики у проведенні дедуктивних міркувань;

б) сформованість понятійного апарату за основними розділами курсу математики, знань основних теорем, формул і вміння їх застосовувати, вміння доводити теореми і знаходити нестандартні способи розв'язку задач;

в) сформованість умінь моделювати реальні ситуації, досліджувати побудовані моделі, інтерпретувати отриманий результат;

г) сформованість уявлень про основні поняття математичного аналізу та їхні властивості, володіння вмінням характеризувати поведінку функцій, використання отриманих знань для опису й аналізу реальних залежностей;

д) володіння вмінням складання ймовірнісних моделей за умовою задачі та обчислення ймовірності настання подій, зокрема із застосуванням формул комбінаторики й основних теорем теорії ймовірностей, дослідження випадкових величин за їхнім розподілом.

5. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Інформатика та ІКТ» (базовий рівень) повинні відображати:

а) сформованість уявлень про роль інформації та пов'язаних з нею процесів у навколишньому світі;

б) володіння навичками алгоритмічного мислення і розуміння необхідності формального опису алгоритмів;

в) володіння вмінням розуміти програми, написані обраною для вивчення універсальною алгоритмічною мовою високого рівня, знанням основних

конструкцій програмування, умінням аналізувати алгоритми з використанням таблиць;

г) володіння стандартними прийомами написання алгоритмічною мовою програми для розв'язку стандартної задачі з використанням основних конструкцій програмування та налагодження таких програм, використання готових прикладних комп'ютерних програм за обраною спеціалізацією;

д) сформованість уявлень про комп'ютерно-математичні моделі та необхідність аналізу відповідності моделі й модельованого об'єкта (процесу), про способи зберігання і найпростіше оброблення даних, поняття про бази даних і засоби доступу до них, умінь працювати з ними;

е) володіння комп'ютерними засобами подання й аналізу даних;

ж) сформованість базових навичок і умінь щодо дотримання вимог техніки безпеки, гігієни та ресурсозбереження під час роботи із засобами інформатизації, розуміння основ правових аспектів використання комп'ютерних програм і роботи в Інтернеті.

6. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Інформатика та ІКТ» (поглиблений рівень) повинні містити вимоги до результатів освоєння базового рівня і додатково відображати:

а) володіння системою базових знань, які відображають внесок інформатики у формування сучасної наукової картини світу;

б) оволодіння поняттям складності алгоритму, знання основних алгоритмів оброблення числової та текстової інформації, алгоритмів пошуку і сортування;

в) володіння універсальною мовою програмування високого рівня (за вибором), уявленнями про базові типи даних і структури даних, умінням використовувати основні керуючі конструкції;

г) володіння навичками і досвідом розроблення програм в обраному середовищі програмування, включно з тестуванням і налагодженням програм, володіння елементарними навичками формалізації прикладної задачі та документування програм;

д) сформованість уявлень про найважливіші види дискретних об'єктів і про їхні найпростіші властивості, алгоритми аналізу цих об'єктів, про кодування та декодування даних і причини спотворення даних під час передання;

е) систематизацію знань, які належать до математичних об'єктів інформатики, уміння будувати математичні об'єкти інформатики, зокрема логічні формули;

ж) сформованість уявлень про будову сучасних комп'ютерів, про тенденції розвитку комп'ютерних технологій, про поняття «операційна система» й основні функції операційних систем, про загальні принципи розроблення і функціонування інтернет-додатків;

з) сформованість уявлень про комп'ютерні мережі та їхню роль у сучасному світі, знань базових принципів організації та функціонування комп'ютерних мереж, норм інформаційної етики та права, принципів забезпечення інформаційної безпеки, способів і засобів забезпечення надійного функціонування засобів ІКТ;

і) володіння основними відомостями про бази даних, їхню структуру, засоби створення і роботи з ними;

к) володіння досвідом побудови та використання комп'ютерно-математичних моделей, проведення експериментів і статистичного оброблення даних за допомогою комп'ютера, інтерпретації результатів, одержуваних під час моделювання реальних процесів;

л) вміння оцінювати числові параметри модельованих об'єктів та процесів, користуватися базами даних і довідковими системами;

м) сформованість вміння працювати з бібліотеками програм, наявність досвіду використання комп'ютерних засобів надання й аналізу даних.

Додаток № 4
до Державного освітнього стандарту
середньої (повної) загальної освіти

Вимоги до предметних результатів освоєння основної освітньої програми предметної галузі «Природничі науки»

1. Вивчення предметної галузі «Природничі науки» повинне забезпечити:

а) сформованість основ цілісної наукової картини світу, формування розуміння взаємозв'язку і взаємозалежності природничих наук;

б) сформованість розуміння впливу природничих наук на довкілля, економічну, технологічну, соціальну й етичну сфери діяльності людини;

в) створення умов для розвитку навичок навчальної, проектно-дослідницької, творчої діяльності, мотивації учнів до саморозвитку;

г) сформованість умінь аналізувати, оцінювати, перевіряти на достовірність і узагальнювати наукову інформацію;

д) сформованість навичок безпечної роботи під час проектно-дослідницької та експериментальної діяльності, під час використання лабораторного обладнання.

2. Предметні результати вивчення предметної галузі «Природничі науки» містять результати вивчення навчальних предметів:

а) «Фізика» на базовому або поглибленому рівні;

б) «Хімія» на базовому або поглибленому рівні;

в) «Біологія» на базовому або поглибленому рівні;

г) «Астрономія» на базовому рівні.

3. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Фізика» (базовий рівень) повинні відобразити:

а) сформованість уявлень про роль і місце фізики в сучасній науковій картині світу, розуміння фізичної сутності спостережуваних у Всесвіті явищ, розуміння ролі фізики у формуванні кругозору та функціональної грамотності людини для вирішення практичних завдань;

б) володіння основоположними фізичними поняттями, закономірностями, законами й теоріями, впевнене користування фізичною термінологією та символікою;

в) володіння основними методами наукового пізнання, які використовують у фізиці: спостереження, опис, вимірювання, експеримент, вміння обробляти результати вимірювань, виявляти залежність між фізичними величинами, пояснювати отримані результати і робити висновки;

г) сформованість вміння вирішувати фізичні задачі;

д) сформованість умінь застосовувати отримані знання для пояснення умов проходження фізичних явищ у природі та для прийняття практичних рішень у повсякденному житті;

е) сформованість власної позиції стосовно фізичної інформації, одержуваної з різних джерел.

Додаткові вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Фізика» (базовий рівень) для сліпих і слабозорих учнів повинні відображати оволодіння правилами запису фізичних формул рельєфно-крапкової системи позначень Л. Брайля (сформованість уявлень).

4. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Фізика» (поглиблений рівень) повинні містити вимоги до результатів освоєння базового рівня і додатково відображати:

а) сформованість системи знань про загальні фізичні закономірності, закони, теорії, уявлень про дію у Всесвіті фізичних законів, відкритих у земних умовах;

б) сформованість вміння досліджувати й аналізувати різноманітні фізичні явища та властивості об'єктів, пояснювати принципи роботи і характеристики приладів і пристроїв, пояснювати зв'язок основних космічних об'єктів з геофізичними явищами;

в) володіння вміннями висувати гіпотези на основі знання основоположних фізичних закономірностей і законів, перевіряти їх експериментальними засобами, формулюючи мету дослідження;

г) володіння методами самостійного планування і проведення фізичних експериментів, опису й аналізу отриманої вимірювальної інформації, визначення достовірності отриманого результату;

д) сформованість умінь прогнозувати, аналізувати й оцінювати наслідки побутової та виробничої діяльності людини, пов'язаної з фізичними процесами, з позицій екологічної безпеки.

5. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Хімія» (базовий рівень) повинні відображати:

а) сформованість уявлень про місце хімії в сучасній науковій картині світу, розуміння ролі хімії у формуванні кругозору і функціональної грамотності людини для вирішення практичних завдань;

б) володіння основоположними хімічними поняттями, теоріями, законами і закономірностями, впевнене користування хімічною термінологією та символікою;

в) володіння основними методами наукового пізнання, які використовують у хімії: спостереження, опис, вимірювання, експеримент, вміння обробляти, пояснювати результати проведених дослідів і робити висновки, готовність і здатність застосовувати методи пізнання під час розв'язку практичних завдань;

г) сформованість умінь давати кількісні оцінювання та проводити розрахунки за хімічними формулами і рівняннями;

д) володіння правилами техніки безпеки під час використання хімічних речовин;

е) сформованість власної позиції стосовно хімічної інформації, одержуваної з різних джерел.

Додаткові вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Хімія» (базовий рівень) для учнів з ОМЗ повинні відображати оволодіння основними доступними методами наукового пізнання. Вимоги до предметних результатів для сліпих і слабозорих учнів повинні відображати оволодіння правилами запису хімічних формул з використанням рельєфно-крапкової системи позначень Л. Брайля.

6. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Хімія» (поглиблений рівень) повинні містити вимоги до результатів освоєння базового рівня і додатково відображати:

а) сформованість системи знань про загальні хімічні закономірності, закони, теорії;

б) сформованість умінь досліджувати властивості неорганічних і органічних речовин, пояснювати закономірності протікання хімічних реакцій, прогнозувати можливість їхнього здійснення;

в) володіння вміннями висувати гіпотези на основі знань про склад, будову речовини, про основні хімічні закони, перевіряти їх експериментально, формулюючи мету дослідження;

г) володіння методами самостійного планування і проведення хімічних експериментів з дотриманням правил безпечної роботи з речовинами і лабораторним обладнанням;

д) сформованість умінь опису, аналізу й оцінювання достовірності отриманого результату;

е) сформованість умінь прогнозувати, аналізувати й оцінювати з позицій екологічної безпеки наслідки побутової та виробничої діяльності людини, пов'язаної з переробленням речовин.

7. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Біологія» (базовий рівень) повинні відображати:

а) сформованість уявлень про роль і місце біології в сучасній науковій картині світу, розуміння ролі біології у формуванні кругозору та функціональної грамотності людини для вирішення практичних завдань;

б) володіння основоположними поняттями й уявленнями про живу природу, її рівневу організацію та еволюцію, впевнене користування біологічною термінологією і символікою;

в) володіння основними методами наукового пізнання, які використовують під час біологічних досліджень живих об'єктів та екосистем: опис, вимірювання, проведення спостережень, виявлення й оцінювання антропогенних змін у природі;

г) сформованість умінь пояснювати результати біологічних експериментів, розв'язувати елементарні біологічні задачі;

д) сформованість власної позиції стосовно біологічної інформації, одержуваної з різних джерел, стосовно глобальних екологічних проблем і шляхів їхнього вирішення;

е) сформованість цінності здорового способу життя, знання правил збереження і профілактики здоров'я, умінь надавати елементарну долікарську допомогу.

8. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Біологія» (поглиблений рівень) повинні містити вимоги до результатів освоєння базового рівня і додатково відображати:

а) сформованість системи знань про загальні біологічні закономірності, закони, теорії;

б) сформованість умінь досліджувати й аналізувати біологічні об'єкти та системи, пояснювати закономірності біологічних процесів і явищ, прогнозувати наслідки значущих біологічних досліджень;

в) володіння вміннями висувати гіпотези на основі знань про основоположні біологічні закономірності та закони, про походження і сутність життя, глобальні

зміни в біосфері, перевіряти висунуті гіпотези експериментальними засобами, формулюючи мету дослідження;

г) володіння методами самостійного ставлення біологічних експериментів, опису, аналізу й оцінювання достовірності отриманого результату;

д) сформованість переконаності в необхідності дотримання етичних норм і екологічних вимог під час проведення біологічних досліджень;

е) сформованість цінності здорового способу життя, знання правил збереження і профілактики здоров'я, прогнозування можливих порушень здоров'я під час недотримання правил здорового способу життя.

9. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Астрономія» (базовий рівень) повинні відображати:

а) сформованість уявлень про будову Сонячної системи, еволюцію зірок і Всесвіту, просторово-часові масштаби Всесвіту;

б) розуміння сутності спостережуваних у Всесвіті явищ;

в) володіння основоположними астрономічними поняттями, теоріями, законами і закономірностями, впевнене користування астрономічною термінологією і символікою;

г) сформованість уявлень про значення астрономії у практичній діяльності людини та подальшому науково-технічному розвитку;

д) усвідомлення ролі радянської та російської науки в освоєнні та використанні космічного простору і розвитку міжнародного співробітництва в цій галузі.

Додаток № 5
до Державного освітнього стандарту
середньої (повної) загальної освіти

Вимоги до предметних результатів освоєння основної освітньої програми предметних галузей «Фізична культура», «Початкова військова підготовка», «Основи безпеки життєдіяльності»

1. Вивчення предметних галузей «Фізична культура», «Початкова військова підготовка», «Основи безпеки життєдіяльності» в цілому повинне забезпечити:

а) сформованість навичок здорового, безпечного й екологічно доцільного способу життя, розуміння ризиків і загроз сучасного світу;

б) знання правил і володіння навичками поведінки в небезпечних і надзвичайних ситуаціях природного, соціального та техногенного характеру;

в) володіння вмінням зберігати емоційну стійкість у небезпечних і надзвичайних ситуаціях, а також навичками надання першої допомоги постраждалим;

г) вміння діяти індивідуально та у групі в небезпечних і надзвичайних ситуаціях;

д) розуміння ролі й особистої відповідальності у справі захисту держави;

е) значущість виконання конституційного обов'язку й обов'язків стосовно захисту Вітчизни.

2. Предметні результати вивчення даних предметних галузей містять результати вивчення однойменних навчальних предметів:

а) «Фізична культура» на базовому рівні;

- б) «Початкова військова підготовка» на базовому рівні;
- в) «Основи безпеки життєдіяльності» на базовому рівні.

3. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Фізична культура» (базовий рівень) повинні відображати:

а) вміння використовувати різноманітні форми та види фізкультурної діяльності для організації здорового способу життя, активного відпочинку і дозвілля, зокрема в підготовці до виконання нормативів фізкультурно-спортивного комплексу «Готовий до праці й оборони»;

б) володіння сучасними технологіями зміцнення та збереження здоров'я, підтримки працездатності, профілактики попередження захворювань, пов'язаних з навчальною і виробничою діяльністю;

в) володіння основними способами самоконтролю індивідуальних показників здоров'я, розумової та фізичної працездатності, фізичного розвитку і фізичних якостей;

г) володіння фізичними вправами різної функціональної спрямованості, використання їх у режимі навчальної та виробничої діяльності з метою профілактики перевтоми і збереження високої працездатності;

д) володіння технічними прийомами і руховими діями базових і національних видів спорту, активне застосування їх в ігровій та змагальній діяльності.

Додаткові вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Фізична культура» (базовий рівень) для учнів з ОМЗ повинні відображати:

а) для сліпих і слабозорих учнів сформованість:

1) прийомів дотикового і слухового самоконтролю в процесі формування трудових дій;

2) уявлень про сучасні побутові тифлотехнічні засоби, прилади та їхнє застосування в повсякденному житті;

б) для учнів з порушеннями опорно-рухового апарату:

1) оволодіння сучасними технологіями зміцнення і збереження здоров'я, підтримки працездатності, профілактики попередження захворювань, пов'язаних з навчальною і виробничою діяльністю, враховуючи рухові, мовленнєво-рухові та сенсорні порушення;

2) оволодіння доступними способами самоконтролю індивідуальних показників здоров'я, розумової та фізичної працездатності, фізичного розвитку і фізичних якостей;

3) оволодіння доступними фізичними вправами різної функціональної спрямованості, використання їх у режимі навчальної та виробничої діяльності з метою профілактики перевтоми і збереження високої працездатності;

4) оволодіння доступними технічними прийомами і руховими діями базових видів спорту, активне застосування їх у ігровій і змагальній діяльності.

4. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Початкова військова підготовка» (базовий рівень) повинні відображати:

а) сформованість у свідомості громадян значущості виконання конституційного обов'язку й обов'язків щодо захисту Вітчизни, виховання поваги до традицій держави та її Збройних сил;

б) знання основ оборони держави і військової служби, законодавства про оборону держави і військовий обов'язок громадян, знання прав і обов'язків громадянина до призову, під час призову і проходження військової служби;

в) знання основних видів військово-професійної діяльності, особливостей проходження військової служби за призовом і контрактом, звільнення з військової служби та перебування в запасі;

г) здобуття необхідних теоретичних знань, практичних навичок і умінь в обсязі підготовки молодого солдата;

д) оволодіння вміннями оцінювати ситуації, небезпечні для життя, діяти в надзвичайних ситуаціях, надавати першу медичну допомогу постраждалим;

е) знання основних видів потенційних небезпек та їхніх наслідків у професійній діяльності та побуті, принципів зниження ймовірності їхньої реалізації.

5. Вимоги до предметних результатів освоєння навчального предмета «Основи безпеки життєдіяльності» (базовий рівень) повинні відображати:

а) сформованість уявлень про культуру безпеки життєдіяльності, зокрема про культуру екологічної безпеки як про життєво важливу соціально-моральну позицію особистості, а також як про засіб, що підвищує захищеність особистості, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз, включно з негативним впливом людського чинника;

б) знання основ державної системи придністровського законодавства, спрямованих на захист населення від зовнішніх і внутрішніх загроз;

в) сформованість уявлень про необхідність заперечення екстремізму, тероризму, інших дій протиправного характеру, а також асоціальної поведінки;

г) сформованість уявлень про здоровий спосіб життя як про засіб забезпечення духовного, фізичного і соціального благополуччя особистості;

д) знання поширених небезпечних та надзвичайних ситуацій природного, техногенного і соціального характеру;

е) знання чинників, які згубно впливають на здоров'я людини, вилучення із власного життя шкідливих звичок (паління, пияцтва тощо);

ж) знання основних засобів захисту (зокрема в галузі цивільної оборони) і правил поведінки в умовах небезпечних та надзвичайних ситуацій;

з) вміння передбачати виникнення небезпечних і надзвичайних ситуацій за характерними для них ознаками, а також використовувати різні інформаційні джерела;

і) вміння застосовувати отримані знання в галузі безпеки на практиці, проектувати моделі особистої безпечної поведінки в повсякденному житті та у різних небезпечних і надзвичайних ситуаціях;

к) знання основ оборони держави і військової служби: законодавство про оборону держави і військовий обов'язок громадян, права й обов'язки громадянина до призову, під час призову і проходження військової служби, статутні стосунки, побут військовослужбовців, порядок відбування служби і військові ритуали, стройова, вогнева і тактична підготовка;

л) знання основних видів військово-професійної діяльності, особливостей проходження військової служби за призовом і контрактом, звільнення з військової служби і перебування в запасі;

м) володіння основами медичних знань і надання першої допомоги постраждалим у невідкладних станах (під час травм, отруень і різних видів уражень), включно зі знаннями про основні інфекційні захворювання та їхню профілактику.